

YENİ DÜNYA DÜZENİ, ARAP BAHARI VE TÜRKİYE

Vamık D. VOLKAN, Mehmet ŞAHİN, Farrokh NEGAHDAR

Editör : B.Senem ÇEVİK - ERSAYDI, BORA BASKAK

Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi (POLPAUM)

**YENİ DÜNYA DÜZENİ, ARAP BAHARI VE
TÜRKİYE**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ POLİTİK
PSİKOLOJİ ARAŞTIRMA VE UYGULAMA
MERKEZİ**

Ankara Üniversitesi Yayınları No: 351

Editör:

B.Senem ÇEVİK-ERSAYDI

Bora BASKAK

Tercüme:

Gözde FİRİDİNOĞLU

Redaksiyon:

Şükran ELMALIOĞLU

ISBN: 978-605-136-055-3

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ
İncitaşı Sokak No: 10
06510 Beş evler / ANKARA
Tel: 0 (312) 213 66 55
Basım Tarihi: 18/05/2012

İÇİNDEKİLER

POLPAUM Hakkında	V
Yazarlar ve Editörler Hakkında	VII
Sunuş Prof. Dr. Cemal Taluğ.....	IX
Sunuş Prof. Dr. Abdülkadir Çevik.....	XI
Önsöz POLPAUM.....	XIII
1950-1960 Arap Devrimleri ve 2011 “Arap Baharı”: Benzerlikler ve Farklılıklar Doç. Dr. Mehmet Şahin.....	1-12
Değişim Geçiren Ortadoğu: Demokrasi ve Laiklik Arasındaki Karşılıklı Özveri Farrokh Negahdar	13-18
Prof. Dr. Vamık D. Volkan.....	19-26

Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi (POLPAUM)

Dünyada son otuz kırk yılın hızla gelişen bilimsel araştırma ve uygulama alanlarından biri olan politik psikoloji büyük grupların, kitlelerin, ulusların, birbirleriyle olan ilişkilerini değerlendiren, bu ilişkilerde rol oynayan psikolojik etmenleri derinlemesine analiz eden önemli bir bilimsel çalışma alanıdır.

Politik psikoloji bunun yanı sıra liderler ve takipçileri, lider ve büyük grup ilişkileri, terörizm ve terör psikolojisi ve toplumsal hareketlerin psikodinamiğini inceleme alanı içine almaktadır. Politik psikoloji uluslararası ilişkilerde, diplomaside tıkanan müzakere süreçlerinin önünün açılması ve ilişkilerin barışçıl çözümlerle olumlu sonuçlanmasına sağladığı katkı nedeniyle bu denli ilgi görmektedir.

Politik psikolojinin sorunlara yaklaşım yöntemi eklektik ve entegratif anlayışla derinlik (analitik) psikolojisinin ilkelerine dayanmaktadır. Bu nedenle ulusal ve uluslararası ilişkilerdeki tutum ve davranışların yüzeysel değerlendirmesi ve görünür psikolojik sorunlarından daha çok altta yatan, derinlemesine incelemeyle saptanan motivasyonlar politik psikolojinin çalışma alanını kapsar.

Farklı gruplar arasında ortaya çıkabilecek barışı tehdit eden sorunlarda, diplomasiye ve politikaya yeni bir bakış kazandıran politik psikoloji disiplininin ülkemizi uzak tutmamak ve yararlandırmak amacıyla 1992 yılında Başbakanlık bünyesinde resmen başlayan çalışmalar, 2006 yılında Politik Psikoloji Derneği'nin kurulmasıyla dernek çatısı altında işlevini devam ettirmiştir.

Politik psikolojinin büyük bir kurumun şemsiyesi altında bilimsel araştırma yapma imkânının önemli ve yararlı olabileceği düşüncesiyle, 2011 yılı başında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak "Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi" kurulmuştur. Türkiye'de üniversite bünyesinde ilk ve tek olan bu merkez, bilimsel araştırma prensipleri ışığında sosyo-politik olaylara psikolojik bir pencereden bakmaya gayret gösterecektir.

Yazarlar ve Editörler Hakkında

Mehmet Şahin

Kahramanmaraş'ta doğan Doç. Dr. Mehmet Şahin lisans eğitimini ODTÜ Tarih, yüksek lisans eğitimini ODTÜ Uluslararası İlişkiler, doktora eğitimini Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü öğretim üyesi olan Şahin uluslararası politikada din ve Ortadoğu alanlarında çalışmaktadır. Suriye, İsrail, İran ve İkinci Körfez Savaşı ile ilgili dört kitap editörlüğü yanı sıra "Din-Dış Politika İlişkisi: ABD Örneği" başlıklı kitabın yazarıdır. Şahin Türkiye'de ilk kez yalnızca Ortadoğu alanında yayın yapan hakemli "Akademik Ortadoğu" dergisinin editörüdür. Doç. Dr. Mehmet Şahin aynı zamanda Ortadoğu alanında çalışmalar yapan düşünce kuruluşu ORSAM'ın danışmanı olarak görev yapmakta, birçok televizyon ve radyo programında güncel dış politika analizleri yapmaktadır.

Farrokh Negahdar

Siyasi aktivist ve 1960'ların öğrenci hareketinin liderlerinden Farrokh Negahdar 1946 yılında İran'da doğdu. 1968-1978 yılları arasında öğrenci hareketlerindeki fiili katkısından ve Fedayi Organizasyonu'nun kurucu kadrosu içinde bulunmasından dolayı 10 sene hapse mahkûm edildi. Mahkûmiyetinin ardından Fedayi Organizasyonu'na yeniden katılarak bu grubun lideri oldu. 1982'de bu grubun resmi başkanı olarak seçildi ve görevini 1990 yılına kadar sürdürdü. 1983 yılından beri sürgünde yaşamakta olan Negahdar İran iç ve dış siyaset analizleri konularında aranan bir isimdir. University of London'da lisans ve yüksek lisansını tamamlamış olan Negahdar aynı zamanda United Republicans of Iran (Jomhuri) grubunun kurucularındandır.

Vamık D. Volkan

Prof. Dr. Vamık D. Volkan, DLFAPA, FACPsa Kıbrıs'ta doğmuştur. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olduktan sonra 1957 yılında ABD'ne gitmiştir. Virginia Üniversitesi emekli öğretim üyesi, Austen Riggs Merkezi Erikson Eğitim ve Araştırma Enstitüsü kıdemli Erik Erikson akademisyeni, Washington Psikanalitik Enstitüsü kıdemli analistidir. Finlandiya Kuopio Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nden fahri doktora ünvanı almıştır. Volkan Virginia Üniversitesi'nde 1978-1994 yılları arası Blue Ridge Hastanesi Direktörlüğü, 1987-2002 yılları arası Zihin ve İnsan İlişkileri Araştırma ve Uygulama Merkezi (CSMHI) Başkanlığını yapmıştır.

CSMHI etnik çatışma, ırkçılık, milli kimlik, terörizm, toplumsal travma, lider-takipçi ilişkisi gibi ulusal ve uluslararası çatışmalara disiplinlerarası ekibi ile yeni bir teorik bakış açısı geliştirmiştir.

Prof. Volkan'ın kırktan fazla kitabı, beşyüzden fazla makalesi bulunmaktadır. Volkan'ın yayınları birçok yabancı dile çevrilmiştir. Birçok uluslararası ödül almış olan Volkan dört kez farklı ülkeler tarafından Nobel Barış Ödülü'ne aday gösterilmiştir. Prof. Volkan çatışmalı olan birçok ülkede çalışmış, büyük grup psikolojisi ve barışçıl çözümler ile ilgili yeni teoriler geliştirmiştir.

B. Senem Çevik-Ersaydı (Editör)

1981 yılında Virginia/ A.B.D'de doğdu. İlk, Orta ve Lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. California State University, San Bernardino'da lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2011 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde doktora eğitimini tamamlayan Çevik'in Stanford Üniveristy'den politik psikoloji alanında uzmanlık eğitimi bulunmaktadır.

2007 yılından itibaren Batı ve İslam dünyalarını anlamayı amaçlayan uluslararası sivil bir diyalog projesi olan Prof. Dr. Vamık Volkan başkanlığındaki International Dialogue Initiative (IDI) grubunun toplantılarına katılmaktadır. Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Danışma Kurulu'nda ve Politik Psikoloji Derneği Yönetim Kurulu'nda yer almaktadır. 21. Yüzyıl Türkiye Enstitü'sünde bilimsel danışman olarak görev yapmaktadır. Türkiye'de ilk defa yalnızca Ortadoğu alanında çalışmalara yer veren Akademik Ortadoğu Dergisi'nin İngilizce editörüdür.

Politik Psikoloji Derneği bünyesinde birçok konferans, panel ve eğitim programını düzenlemiştir. "Yurtdışına Göç Eden Bireylerde Sosyolojik Algılar" ve "Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde Sosyolojik Algılar" konulu projelerde görev almıştır. Politik psikoloji ve siyasal iletişim alanlarında çeşitli makale ve çevirileri, iki adet kitap editörlüğü bulunmaktadır.

Bora Baskak (Editör)

1976 yılında Ankara'da doğan Bora Baskak ilk, orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamlamıştır. 2000 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olmuştur. 2005 yılında yine Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda uzmanlık eğitimini tamamlamıştır. 2006 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda uzman doktor olarak göreve başlayan Dr Bora Baskak, halen aynı klinikte Psikiyatrik Rehabilitasyon biriminin yardımcı sorumlusudur. Nöropsikiyatri Araştırma Birimi ve poliklinik birimlerinde de görev yapmaktadır. Dr Baskak, Politik Psikoloji Merkezi Danışma Kurulu üyesidir.

Sunuş

Sayın Bakan, Sayın Büyükelçilik Mensupları, Öğretim Üyeleri ve Değerli Misafirler,

Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (POLPAUM'un) düzenlediği bu toplantıya hoş geldiniz.

Politik psikoloji dünyada gelişmeye başlayan ve disiplinlerarası nitelik taşıyan yeni çalışma alanlarından biridir. Ankara Üniversitesi olarak Türkiye'de ilk kez bu konuda bilimsel çalışma yapacak bir ekip ile Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (POLPAUM'un) kuruluşunu bu vesile ile sizlerle paylaşmak isterim.

Politik psikoloji toplumsal ve siyasi olayların görünen değil, görünmeyen dinamiklerini analiz etmeyi hedefleyen yeni bir düşünme şeklidir. Bu tür disiplinlerarası analiz yöntemleri küreselleşen dünyada toplumların değişen ve dönüşen dinamiklerini kavrayabilmek açısından büyük önem taşımaktadır. Bizler de Ankara Üniversitesi olarak değişen dünyada bu disiplinlerarası yeni alan ile günceli yakalamış bulunuyoruz.

Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (POLPAUM'un) üniversitemizde kurulmasının gerek uluslararası ilişkilere gerekse ülkemizdeki siyasi ve toplumsal gelişmelere yapacağı analizlerle önemli katkılar sağlayacağına inanıyorum.

Ankara Üniversitesi kurulduğu 1946 yılından beri dünyaca ünlü, çalışmaları ile büyük değişim yaratan akademisyenler yetiştirmiştir. Bu değerlerimizden birisi de politik psikolojinin kurucusu olan Prof. Dr. Vamık Volkan'dır. Uluslararası akademik camiada Ankara Üniversitesi'ni başarı ile temsil eden bir Ankara Üniversiteli, aynı zamanda Ankara Üniversitesi Onursal Doktora unvanı sahibi olan Prof. Volkan'ı bu kez onur konuğumuz olarak bu açılış toplantısında ağırlamaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Ayrıca kendisinin bu merkezin danışma kurulunda yer alıyor olması da bize kıvanç veriyor.

Merkezimizin açılışı vesilesiyle bugün gerçekleştirilecek olan “Yeni Dünya Düzeni, Arap Baharı ve Türkiye” başlıklı panel, konunun dünya gündeminde birinci sırada yer alması nedeniyle çok önemli fikirlerin ortaya çıkacağı ve bunların derinlemesine analiz edilerek toplum yararına sunulacağı önemli bir çalışmadır.

Kuzey Afrika'daki devletler ile Ortadoğu ve Arap Yarımadası'ndaki devletlerde Arap Baharı olarak bir yıl önce başlayan gösteriler ve bunun sonucunda el değiştiren yönetim erki, ülkemizin bu coğrafyalardaki tarihsel

bağlantıları ve hâlihazırdaki çıkarları nedeniyle, bizleri yakından ilgilendirmektedir. Bu süreçte Arap Baharı'nın psiko-politik boyutlarıyla disiplinlerarası bir anlayışla tartışılıyor olması üniversitemizde kurulmuş olan Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (POLPAUM'un) önemini ortaya koymaktadır.

Prof. Dr. Cemal TALUĞ
Ankara Üniversitesi Rektörü

Sunuş

Yirmi yıl kadar önce Irak'ın Kuveyt'i işgali sonucu Amerika Birleşik Devletleri'nin öncülüğünde Irak'a yapılan harekât sonrasında 2003 yılında yeni bir girişimle Saddam Hüseyin yönetimi devrilmiş ve Ortadoğu coğrafyasında diktatoryal rejimlerin artık sonunun geldiği Saddam Hüseyin'in idam edilmesiyle anlaşılmıştır.

Adaletsizlik, işsizlik, fakirlik, yolsuzluk ve siyasi düzendeki hukuksuzluklar 2010 yılında Ortadoğu'daki değişimin tetikleyici unsurları olmuş; Kuzey Afrika ve Ortadoğu'nun siyasi rejimleri değişmiştir. Bu süreçte Ortadoğu'da hâkimiyetini sürdürmek isteyen devletler 20.yüzyılın başında olduğu gibi bir kez daha bölge halkını yönlendirmek istemekte; halkın taleplerini bazı ülkelerde desteklerken bazı ülkelerde de görmezlikten gelmeye devam etmektedir.

“Arap Baharı” olarak adlandırılan bu çok yönlü ve karmaşık süreç Tunus'tan Mısır, Libya, Yemen ve Suriye'ye kadar uzanmış, Suriye dışında iktidarların değişmesine yol açmıştır. Görünürde halkın özgürlük demokrasi ve yönetime ortak olma isteklerinin öncelik taşıdığı “Arap Baharı” şimdiye kadar beklenen sonuca ulaşabilmiş değildir. Üstelik Mısır'da Hüsnü Mübarek'i deviren halk, onun yerine geçen askeri yönetimden dolayı büyük bir hayal kırıklığı yaşamıştır. Büyük umutlar ve hayaller şimdilik Mısır'da yerini beklentiye bırakmış, değişim yaşayan diğer ülkelerdeki durum ise henüz bir netliğe kavuşmamıştır.

Ortadoğu coğrafyası Osmanlı İmparatorluğu'nun bölgeyi terk etmesinden sonra sağlıklı bir düzene girememiştir. Arap dünyası zaman zaman Cemal Abdülnasır gibi bazı karizmatik liderler yönetiminde bir aidiyet ve kimlik kazanmışlarsa da bunun devamı gelmemiştir. Zengin doğalgaz ve petrol yataklarının varlığı, bölgenin İsrail'in güvenlik algısı bakımından stratejik ve güvenlik açısından önemi Ortadoğu'yu dünya devletlerinin güçlerini sergilemeyi ve çıkarlarını kollayacakları bir arena haline dönüştürmüştür. Bir yanda ABD, Avrupa Birliği, diğer yanda Rusya, Çin, Hindistan ve bu güçler arasında kalan Türkiye.

Türkiye Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da hem tarihi bağları hem de özellikle sınır devletler ile olan akrabalık ilişkileri nedeniyle “Arap Baharına” karşı ilgisiz kalamazdı. Öte yandan, Ortadoğu'daki devletler de Türkiye'nin ilgisiz kalmasını arzu etmemekte ancak aşırı müdahaleci olmasını da istememektedirler. Bu devletler bir ikilem içinde Türkiye'den bir yandan Osmanlı döneminden kalan korumacılığı beklerken diğer yanda bu korumacılığın kimliklerini yok sayacak bir tehdit boyutuna gelmesine karşı tepki vermektedirler.

Bu düşünce ve psikolojiden hareketle “Arap Baharının” bugünü ve geleceğini farklı disiplinlerin yaklaşımı ve görüşleriyle değerlendirmeyi, geleceği aydınlatması bakımından önemli gördük. Bu toplantıda görüşlerini açıklayan POLPAUM Danışma Kurulu Üyesi Prof. Dr. Vamık Volkan, İranlı siyasetçi-analist Farrokh Nagehdar ve Ortadoğu uzmanı Doç. Dr. Mehmet Şahin’e teşekkürü borç bilirim. Ayrıca Türkiye’de ilk defa bir üniversite bünyesinde Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezinin kurulmasına büyük destek veren Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal Taluğ’a sonsuz teşekkür ederim.

Prof. Dr. Abdülkadir Çevik

Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi
Müdürü

Önsöz

Siyaset ve ekonomi alanlarında küreselleşme ve tüketim toplumuna geçiş 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren etkisini iyiden iyiye hissettiren ve dünyaya şekil veren değişimler olmuştur. Aslında siyasi ve ekonomik akımların mevcudiyeti, toplumu oluşturan bireylerin zihninde bu akımların karşılık geldiği sağlam temellerin olup olmamasına bağlıdır. Çoğu zaman göz ardı edilse de 20. Yüzyılın ilk yarısında psikoloji ve psikiyatri alanlarındaki gelişmeler, birey ve kimlik kavramlarının tanımlanmasına bir paradigma değişikliğine yol açmıştır. Birey kimliğinin bu yeni tanımı - belki de püriten ortodoks ahlaka daha uygun olduğu için- kapitalizmin 'rekabetçi girişimci bireyselcilik' anlayışına meşruiyet kazandırmıştır. Birey psikolojisindeki bu değişim en kolektivist kültürleri bile etkilemiş ve tek kutuplu/global dünyada sık telaffuz edilen tanımıyla 'yeni dünya düzeni'nin makul olarak algılanmasına yol açmıştır. Modernleşmeyle birlikte başta psikoloji ve psikiyatri disiplinlerince iç dünyası yeniden tanımlanan birey için 'kendini ifade etmek' en önemli ihtiyaçtır. Günümüzde "Arap Baharı" olarak adlandırılan süreç de dâhil olmak üzere, yaşadığımız ekonomik ve siyasal değişimleri bu ihtiyaçtan bağımsız ele almak önemli bir ihmal olacaktır. Öte yandan, bireyselcilik ve kolektivizm birbirini dışlamak zorunda olan kavramlar olarak görülmemelidir. Bireyselcilik; demokrasi, eşitlik ve laiklik koşullarının sağlanması halinde toplumun ortak faydasına da hizmet edebilir.

Küreselleşme, tüketim toplumuna geçiş, kimlik ve aidiyet anlayışındaki değişimler, öne çıkan bireyselcilik gibi farklılaşmalar 20.yüzyılın belki de en çok hissedilen etkileri olmuştur. Yeni yüzyıl ise sarsıcı ve tehditkâr bir terör saldırısı ile başlamış, belki de ilk defa tek kutuplu dünyanın küresel gücü A.B.D hegemonyasının gerilemeye başladığını farketmiştir. Gelişen ve geliştikçe toplumları bir bilinmezliğe sürükleyen yeni iletişim teknolojileri dünyayı avucumuzun içine sığdırırken bilgi alma, haber alma, siyasete katılma gibi olanakları ortaya çıkarmaktadır. Belki biraz da bu yeni teknoloji sayesinde tek kutuplu dünyadan çok kutuplu bir yapıya, yeni bir dünya düzenine geçmekteyiz. Her geçiş dönemi gibi bu geçişin de sancılı olacağını söylemek mümkündür. Güç ve iktidarı bırakmak kolay olmadığı gibi yeni bir dünya sisteminde yeni güçlerin konumlarını tescillemesi de zaman alacaktır.

İşte bu yeni dünya düzeninde Ortadoğu halkı da artık tarihin nesnesi değil öznesi olmak istemektedir. Yüzyılların getirdiği -gerek Batı gerekse kendi otoriter liderleri tarafından yaşatılan- aldatılmışlık duygusu uluslararası konjonktürün de elverdiği ölçüde Tunus'ta işsiz genç Muhammed Bouazizi'nin yaktığı ateş ile patlak vermiş, tüm Ortadoğu'yu sarmıştır. Bu nedenle bu hareketlerin bir anda ortaya çıktığını iddia etmek,

tarihin öznesi olmayı, demokratik siyasal sistemde temsil edilmeyi isteyen halkın meşru taleplerini görmezden gelmek olacaktır. Öte yandan Ortadoğu’da etki alanını sürdürmek isteyen güçler tarafından halkın bu en temel isteklerinin şekillendirilmek istenmediğini düşünemeyiz. Bu bağlamda “Arap Baharı”, “Arap Uyanışı” veya “Demokrasi Tsunamisi” adı verilen, Arapların bir onur mücadelesi olarak ifade edilen bu halk hareketlerine elbette ki dış güçler de müdahil olmak istemektedir. Çünkü bilinen ve müttefik rejimler yerine halkın hangi yöneticileri tercih edeceği bilinmemekte; bu bilinmezliğin yarattığı soru işaretleri uluslararası toplumda büyük bir kaygıya, endişeye neden olmaktadır. Bireyler gibi toplumlar da geleceği öngörmek, bilmek isterler. Bu doğrultuda Ortadoğu’daki bilinmezlik hem komşu ülkelerce hem de uluslararası kamuoyu tarafından dikkatle izlenmektedir. “Arap Baharının” gerçek bir demokrasi ile sonuçlanıp sonuçlanmayacağı, yeni yönetimlerin halkın her kesimine söz hakkı verip vermeyeceği bu hareketlerin yapısını tanımlayacaktır. Bu nedenle henüz nereye varacağı belli olmayan bu hareketlere de kesin bir ad koymak belki de erken bir teşhis olacaktır.

Şunu söylemek mümkündür ki başta Ortadoğu olmak üzere dünya, “Arap Baharı” sonrasında farklı bir yapıya kavuşacaktır. Ortadoğu’da din olgusunun vazgeçilmez bir etken olduğu son aylarda yapılan demokratik seçimlerde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Ortadoğu, belki de din olgusunun daha fazla öne çıktığı ancak demokrasi ile harmanlandığı bir bölge olarak ortaya çıkacaktır. “Arap Baharı” hareketleri uluslararası topluma belki de en fazla baskı altında tutulan halkın nefes alma ihtiyacını mutlaka hissederek, siyasi sisteme uyum sağlamak isteyeceğini göstermiştir. Bu açıdan “Arap Baharı” yalnızca Arap dünyası veya Ortadoğu coğrafyası değil, dünyanın çeşitli yerlerinde de halkların daha fazla söz hakkı istemesi olarak ortaya çıkabilecektir. Bu durum da belki ülkeleri daha fazla diyaloga, konuşmaya, kendisi gibi düşünmeyi dinlemeye teşvik edecektir. Çünkü değişim kaçınılmaz olarak 21.yüzyılın temel paradigması olarak karşımızda durmaktadır. Bu değişimden öyle görünüyor ki Türkiye de etkilenecektir. Türkiye elbette Ortadoğu’da artan yumuşak gücü ile bölgeyi dönüştürmektedir. Ancak bu dönüşüm yaşanırken dönüşümün tetikleyici ivmesi ile Türkiye de kendi içinde bir dönüşüm yaşayarak taleplere yanıt vermek durumunda kalacaktır.

1950-1960 ARAP DEVRİMLERİ VE 2011 “ARAP BAHARI”: BENZERLİKLER VE FARKLILIKLAR*

Doç. Dr. Mehmet ŞAHİN
Gazi Üniversitesi, İİBF,
Uluslararası İlişkiler Bölümü

Özet

“Arap Baharı’nın” nasıl gelişeceği, yönünün nasıl seyredeceği, daha da önemlisi hangi sonuçları doğuracağı oldukça önemlidir. Bu yüzden “Arap Baharı”nı anlamak için özellikle Osmanlı Devleti’nin sona ermesinden bugüne söz konusu coğrafyada yaşanan önemli siyasi dalgaların dikkatle incelenmesini gerekmektedir. Bu noktada, Arap Orta Doğusu’nda 1950 ve 1960’lı yıllarda yaşanan Arap Devrimlerinin özellikleri ve nasıl sonuçlandığı “Arap Baharı”nın anlamını ve yönünü anlamada faydalı olacağı aşîkârdır. Çünkü “Arap Baharı”nın yönü ve neden olacağı sonuçlar, sadece Arap Orta Doğusu’nu değil aynı zamanda tüm bölgeyi ve uluslararası siyaseti derinden etkileyebilecek potansiyele sahip gözükmektedir. Bu amaçtan hareketle, yazıda 1950 ve 1960’lı yıllardaki Arap devrimlerinin temel özellikleri ve sonuçları ele alınarak, “Arap Baharı” anlaşılmaya çalışıldı. Sonuçta her devrimde olduğu gibi “Arap Baharı”nın da zamanın ruhuna uygun olarak önceki devrimlerden farklılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Daha şimdiden Arap Orta Doğusu’nda meydana gelen halk hareketleri “Arap Baharı” olarak tanımlansa da önünde çok ciddi engellerin olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arap Baharı, Arap Devrimleri, Orta Doğu, Halk Hareketleri

Giriş

Birinci Dünya Savaşı(1914-18) ile birlikte Pax Ottomana’nın sona ermesi genel anlamda Orta Doğu’nun özel olarak ise Arap Orta Doğusu’nun siyasi türbülansa girmesine neden oldu. Aradan yaklaşık olarak bir asır

* Bu makale Mülkiye dergisinin Güz 2011, 272.sayısında yayınlanmıştır.

geçmesine rağmen, Orta Doğu hala siyasi anlamda dünyanın en tektonik bölgesi olma özelliğini korumaktadır. Osmanlı Devleti'nin sona ermesiyle bağımsız olacaklarını düşünen dönemin Arap liderleri, 1919 Paris Kongresi'nde ve 1920 San Remo'da alınan kararlarla kandırıldıklarını anladılar. Dönemin güçlü devletleri İngiltere ve Fransa'nın destekleriyle Osmanlı'ya karşı milliyetçi Arap liderlerinin öncülüğünde harekete geçen Arap isyanı, Araplar açısından beklenen sonucu vermedi.¹ Araplar açısından değişen sadece efendileri oldu. Müslüman (Türk) efendiler gitti, onların yerine Hristiyan (İngiliz, Fransız) efendiler geldiler.² Böylece, Arapların ilk isyanı istedikleri gibi sonuçlanmamış oldu. Bu Arap Orta Doğu'sunda siyasi coğrafyanın oluşumunun ilk dalgasıydı. Bu dönemde Orta Doğu'nun siyasi yapısı yeniden şekillendirilirken, Araplara bağımsızlık verilmedi. Ortaya çıkan Arap devletleri ya İngiliz, Fransız mandasına girdiler ya da bu devletlerin güdümünde hareket etmek zorunda bırakıldılar. Kısaca, Araplar kendi mukadderatlarını ellerine alamadılar. Bölgenin siyasi kaderini belirleme gücünü elinde bulunduran İngiltere ve Fransa, siyasi sınırların belirlenmesinde olduğu gibi, yönetici elitin belirlenmesinde de belirleyici rol oynadılar. Bu dönemde, yani Birinci Dünya Savaşı sonunda Arap Orta Doğusu'nda kurulan düzen, kabaca İkinci Dünya Savaşı(1939-45)'nin sonuna kadar sürdürülebildi.

İkinci Dünya Savaşı'nın getirmiş olduğu siyasi ortam, Arap Orta Doğusu'nda ikinci siyasi değişim dalgasının yaşanmasına neden oldu. Arap Orta Doğusu'nda Birinci Dünya Savaşı sonunda kurulan düzen 1940'larla birlikte çözülmeye başladı ve 1950 ve 1960'lı yıllarda tarihe Arap Devrimleri diye geçen gelişmeler yaşandı. Bu süreçte Arap Coğrafyası'nda bazı önemli monarşiler yıkılırken (1952 Mısır, 1958 Irak, 1969 Libya gibi.), bunların yerlerine cumhuriyet rejimleri kuruldu.³

1950-1960 ARAP DEVRİMLERİ -

1950 ve 1960'lı yıllarda Arap Orta Doğusu'nda yaşanan gelişmeler, bölgenin siyasi coğrafyası açısından ikinci dalga olarak görülebilir. Çünkü, Birinci Dünya Savaşı sonunda tam bağımsız olamayan Araplar, İkinci Dünya Savaşı'yla bağımsız olma çabası içine girdiler. Bu bağımsızlık hem

¹ Bu dönemdeki Arap bağımsızlık hareketleri hakkında bkz: Ömer Kürkçüoğlu (1982). *Osmanlı Devleti'ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketleri (1908-1918)*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Zeine N. Zeine (2003). *Türk-Arap İlişkileri ve Arap Milliyetçiliğinin Doğuşu*, İstanbul, Gelenek Yayıncılık.

² Peter Mansfield (2000). *Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası*, Çev. Salih Yurdakul, İstanbul, Söylem Yayınları, s. 80.

³ George Lenczowski (1980). *The Middle East in World Affairs*, London, Cornell University Press.

dış dünyaya karşı hem de dışarıyla sıkı ilişkileri olan dönemin yönetici elitine karşı girişilen bir hareket olarak ortaya çıktı.

1950 ve 1960’lı yıllar arasındaki devrimlerin, meydana geldikleri ülkelerin iç yapıları dikkate alınmaksızın birbirlerine benzedikleri söylenebilir. Nitekim, söz konusu devrimlerin aktörleri, amaçları ve ideolojileri açısından incelenecek olursa benzerlikleri görülecektir.⁴

Temel Özellikler

Aktörler: Bu yıllardaki devrimlerin en önemli özelliklerinden biri, devrimi sürükleyen önderlerin olmasıdır. Söz konusu devrimci kadro, modernleşmeci seçkinler diye tanımlanan askeri bürokrasi ve aydınlar grubuna mensuptular. Aynı zamanda bu kadro, başlıca amacı özel hükümet hizmetlerine memur yetiştirmek için kurulmuş olan meslek okullarında eğitim görmüşlerdir. Aldıkları eğitimin bir sonucu olarak, devrimci önderler ideolojik olarak yalnızca yabancı hâkimiyetine değil, aynı zamanda kendi ülkelerindeki kentli zengin tüccarların, aşiretlerin ve toprak sahibi ailelerin üstünlüklerine de karşıydılar. Söz konusu kadro, ulusal bir yeniden yapılanmayı amaçlamışlardı. Fakat, amaçlarının önünde en büyük engel olarak, Batı’nın bölgedeki askeri ve siyasi egemenliğini ve bunun yerli toplumun kültürü ile dini kültürel kimliği üzerindeki etkisi olarak görülüyordu. Bu sebepten dolayı, birçok lider Batı’nın gücünü ekonomide ve teknolojiye değil de, onun siyasal kurumlarında ve eğitiminde görüyordu. Bunun sonucu olarak da, Batı’yı taklit etmek gibi bir yolu seçmişlerdi.⁵ Devrimci kadronun sahip olduğu düşünce yapısı, onları toplumu yukarıdan aşağıya zorla dizayn etmeye zorladı.

Amaçları: Bu dönemdeki Orta Doğu devrimlerinin, biri siyasal diğeri sosyo-kültürel olmak üzere iki temel amacı mevcuttur. Birinci olarak, siyasal açıdan tüm Orta Doğu devrimleri, Batı’nın sömürgeci ve emperyalist hâkimiyetine karşı ulusal bağımsızlığı ve toprak bütünlüğünü güvence altına almayı amaçlamaktaydı. İkinci olarak ise, baştaki yöneticileri dış güçlerin adamları ve modernleşmenin engelleri olarak gördüklerinden, gizli ya da açık bir şekilde baştaki yöneticileri (Kralları) ortadan kaldırmayı ya da en azından denetim altına almayı amaçlamaktaydılar.⁶ Nitekim, 1950 ve 1960’lı yıllarda yapılan devrimlerle Mısır, Irak, Libya gibi ülkelerde monarşiler son

⁴ Kemal Karpat (2001). *Ortadoğu’da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, Çev. Recep Boztemur, Ankara, İmge Yayınları, s. 128.

⁵ Karpat (2001) s. 129.

⁶ Karpat (2001) s. 130-131.

bulurken, bazı monarşiler devrimci kadronun milliyetçi ve çağdaşlaşmacı amaçlarını belli ölçülerde benimseyerek ayakta kalmayı başarabildiler.⁷

Yukarıda belirtildiği gibi, 1950 ve 1960'lı yıllardaki Orta Doğu devrimlerinin ikinci amacı sosyo-kültürel idi. Bundan kasıt, genel olarak, belli bir düzeyde değişim ya da çağdaşlaşma gerçekleştirmek için varsayılan önlemlerdi. Öncede zikredildiği üzere, devrimci kadro, ekonomi, bilim ve teknolojiye ziyade kültür ve değerlere yönelik bir toplum görüşünden hareket ettiler. Amaçları, görünüşte yüksek insanlık ilkelerine ve otantik bir ulusal kültüre sahip çağdaş, dinamik ve ilerici bir toplum yaratmaktı. Kısaca, milliyetçi/ilerici/reformcu önderlerin en öne çıkan amacı bağımsız, çağdaş bir ulusal devlet ve iç uyumun en önemli unsurlarının dil, kültür, etnik köken, tarih ve gelecek beklentileri olduğu bir toplum yapısı oluşturmaktı.⁸

Aldıkları eğitim gereği, devrimci kadro, bir anlamda Batı modeline uygun bir toplum oluşturmak istemekteydiler. Bunu yukarıdan aşağıya bir hareketle yapma yolunu seçtiler. Fakat, sonuç hiç de bekledikleri gibi olmadı. Güçlü bir toplum yerine otoriter bir devlet yapısı ortaya çıkardılar.⁹

İdeolojileri: Orta Doğu'daki devrimci grupların ideolojiler, zaman ve ülkelere göre bazı farklılıklar içerse de, milliyetçi, modernist ve ilerici olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşım, Orta Doğu'da toplum ve siyaset alanında yeni bir yönelimdi. Siyasal anlamda Krallıktan Cumhuriyete geçiş ve eski rejimle ilişki içindeki kadroların iktidardan uzaklaştırılmaları, çağdaşlaşmadan ne anlıyorsa onu gerçekleştirmek için atılması gereken önemli adımlardı. Fakat çok geçmeden, devrimci kadro bir yönetici seçkinler grubuna, milliyetçi/çağdaşlaşmacı/ilerici ideolojileri ise, kendi iktidarlarını meşrulaştırıcı bir araca dönüştü. Devrimci kadro ve onları destekleyen bürokratik elit, başlangıçtaki milliyetçi itici gücü yitirdikçe, yönettikleri kitlelerden uzaklaştılar. İlk başta milliyetçi/çağdaşlaşmacı/ilerici ideoloji, kitlelerin desteğini almada çok faydalı olsa da, zamanla kitlelerin ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel beklentilerinin karşılanmamasıyla etkisini yitirdi.¹⁰ Bunların yanında devrimci kadronun ideolojisi, zamanla geleneksel kitle kültürüyle de çatışma içine girdi ve bunun sonucu olarak, söz konusu kadro yönettiği kitleden her geçen gün daha da uzaklaştı.

Özellikleri: Bu dönemde gerçekleşen devrimler, her dönemde olduğu gibi, zamanının özelliklerini taşımaktadır. Bu dönemdeki devrimler Arap

⁷ Karpat (2001) s. 131.

⁸ Karpat (2001) s. 131.

⁹ Karpat (2001) s. 130-131.

¹⁰ Karpat (2001) s. 132.

milliyetçiliğine dayanmaktaydı.¹¹ Yani meşruiyetini ve gücünü Arap milliyetçiliğinden almaktaydı. Bundan dolayı Nasır örneğinde olduğu gibi Arap halkları rahatlıkla devrimci kadronun yanında yer aldılar. Aynı zamanda, söz konusu devrimci kadronun Batı karşıtı özelliği çok belirgindir. Bu yüzden, devrimci kadro bir taraftan ülkelerinin bağımsızlığını sağlamak amacıyla Batı karşıtı olarak ortaya çıkarken, diğer taraftan da Batı ile işbirliği içinde olduklarını düşündükleri krallarına karşı mücadele içine girdiler. Devrimci kadro, Batı karşıtı olmalarından dolayı Doğu Bloku’na daha yakın durdular. Bu yakınlık ideolojilerine de yansdı. Nitekim, hem Suriye ve Irak’taki Baas ideolojisinde hem de Mısır’da (Nasırcılık) ve Libya’da Kaddafi’nin düşüncesinde sosyalist ton/ağırlık bariz şekilde belgindi.

Aynı zamanda, devrimci kadronun Arap milliyetçisi olmalarının da getirdiği bir sonuç olarak, Filistin konusunda oldukça hassas ve İsrail karşıtlığı ön plandadır. Bu dönemde Arap devrimci kadrosunun siyasi söyleminde kendi ülkelerinden daha çok “Arap kültürü”, “Arap toprağı”, “Arap çıkarı”, “Arap coğrafyası” ve “Arap milliyetçiliğı” gibi tüm Arapları kapsayan bütüncül bir yaklaşım vardır. Devrimci kadro için tüm Arap sorunlarına sahiplenmek çok önemli idi. Nitekim, bu söylem/yaklaşım Nasır’ın, Baas’ın ve Kaddafi’nin söylemlerinde açık şekilde görülmektedir. Her devrimci lider kendisini hem ülkesinin hem de Arap dünyasının lideri olarak görmekteydi.

1950-1960 Devrimleri Neden Başarısız Oldu?

Bu dönemde Orta Doğu’da gerçekleşen devrimler sonuçları itibariyle değerlendirildiğinde rahatlıkla başarısız oldukları söylenebilir. Yukarıda da bahsedildiğı üzere, devrimci kadroların iki temel amacı vardı; bunlardan birincisi, yabancı güçlerin bölgedeki/kendi ülkelerindeki etkilerini ortadan kaldırmak; fakat dönemin getirmiş olduğu etkiyle de belli ölçüde yabancı güçlerin nüfuzu azaltılmışsa da, tamamen ortadan kaldırılamamış, hatta zamanla söz konusu etkinin daha da arttığı söylenebilir. İkinci amaç ise, monarşiye son vererek halkın söz sahibi olacağı bir yönetim -ki bu cumhuriyeti- kurmaktır. Fakat devrimden sonra sadece adı Cumhuriyet olan yönetimler ortaya çıktı. Fakat aradan geçen onca zamana rağmen, halk bu cumhuriyetlerde kendine yer bulamadı. Hatta devrimci kadronun yıkılmış olduğu monarşilerden bile kötü/sıkı bir yönetim oluşturdular. Bu baskıcı yönetim şekli Baas’ın iktidar olduğu iki ülke de (Suriye, Irak), Mısır ve Libya’da açıkça sergilendi. Bu ülkelerde yönetici kadronun, daha da

¹¹ Arap Milliyetçiliğı konusunda detaylı bilgi için bkz: Adid Davışa (2004). *Arap Milliyetçiliğı: Zaferden Umutsuzluğı*, Çev. Lütfi Yalçın, İstanbul, Literatür Yayınları.

önemlisi belli ailelerin hakim oldukları “Aile Cumhuriyetleri” kuruldu. Bundan dolayı, sonuçları itibariyle değerlendirildiklerinde bu devrimlerin devrim değil, darbe olarak adlandırılması daha doğru olacaktır.

Devrimci kadronun başarısız olma sebebinin başında söylem ve imkânlar arasındaki devasa uçurum gelmektedir. Devrimci kadro, Arap milliyetçiliğine dayanan ideolojileriyle Arap halklarının tüm ekonomik, iç ve dış politik sorunlarına çare olacaklarını söylediler. Böylece, iddialı ve çekici bir söylemle kitleleri yanlarına çekebildiler. Fakat yönetimi ele geçirdikten sonra çok kötü bir yönetim ortaya koydular. Neredeyse toplumu olağanüstü hal içinde yönettiler. Sonuç olarak, her geçen gün yönettikleri halktan uzaklaştılar. Siyasal anlamda gitgide diktatörleşirken, ekonomik anlamda iyi işleyen bir düzen kuramadılar. İç politikada ve ekonomide olduğu gibi dış politikada da başarı gösteremediler. Nitekim, İsrail’le girdikleri her savaşı kaybettiler. Bu sebeplerden dolayı halk nezdinde meşruiyetlerini kaybettiler, kaybettikçe daha da otoriterleştiler.

2011 ARAP HALK HAREKETLERİ (ARAP BAHARI)

Aralık 2010’da başlayan Tunus, Mısır ve Libya’da yönetimlerin değişmesine neden olan, Suriye, Yemen ve Bahreyn gibi Arap ülkelerini etkisi altına alan “Arap Baharı” diye tanımlanan Arap halk hareketleri, Orta Doğu’yu yönü tam olarak belli olmayan yeni bir siyasi çalkantı içine sokmuştur. Domino etkisiyle bölge ülkelerini etkisi altına alan Arap halk hareketleri gerçekleştikleri ülkeleri istikrarsızlık içine sokarken, komşu ülkelerinde dış politikalarını yeni sorunlarla karşı karşıya getirmiştir.¹²

“Arap Baharı”nın Sebepleri

Bazı yorumcular tarafından Arap halk hareketleri ABD/Batı’nın girişimleri sonucu- Büyük Ortadoğu Projesinin devamı- olarak yorumlansa da, bu tür yaklaşımlar “Arap Baharı”nı tek başına açıklayıcı değildir. Yukarıda da açıklandığı üzere, bölgedeki Arap rejimlerinin “başarısız devlet” örneği sergilemeleri halk hareketlerinin temel sebebi olarak belirmektedir.¹³ Peki hangi nedenler halk hareketlerini doğurmuştur?

Genç Nüfus: Orta Doğu sahip olduğu %2,5–3 nüfus artış oranıyla dünyada en yüksek nüfus artış hızına sahip bölgelerin başında gelmektedir. Bugüne kadar iddialı söylemlerle iktidara gelen Arap yönetici eliti, söz

¹² Arap halk hareketlerinin bölgesel etkileri konusunda bkz: Tarık Oğuzlu (2011). “Arap Baharı ve Değişen Bölgesel Dinamikler”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı 30, s. 33-40.

¹³ Mehmet Şahin (2011). “Tunus Olayları, Ortadoğu ve Türkiye Örneği”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, sayı 26, s. 11.

konusu genç nüfusa bir gelecek perspektifi sunamadılar. Kısaca, artan bu nüfusu ekonomik olarak tatmin edemedikleri gibi, siyasal sistemin içine de çekemediler.¹⁴ Halk hareketlerine genç nüfusun öncülük etmesine bakıldığında bu durum daha iyi anlaşılacaktır.

Yaygın Yolsuzluk ve Rüşvet: İyi bir gelecek vaadiyle yönetimi ele geçiren devrimci kadro, zamanla ele geçirdikleri yönetimi yaygın yolsuzluk ve rüşvetle işleyen bir mekanizma haline dönüştürdüler. Bu durum halkın yoğun nefretini çekerek rejimlerin meşruiyetlerinin zayıflamasına neden oldu.

Demokrasi Eksikliği: Halkçı söylemlerle iktidarı ele geçiren devrimci kadro, halkı güçlü olan değil, merkezi yapısı güçlü olan bir devlet ortaya çıkardılar. Zamanla, devrimci kadro içinde de tasfiyeler yaşandı ve aile şirketleri gibi yürütülen babadan-oğla geçen yönetimler ortaya çıktı. Adı cumhuriyet olmasına rağmen, halkın neredeyse hiç söz sahibi olmadığı otoriter/baskıcı, halkını kontrol eden yönetimler gelişti. Herhangi bir şekilde yönetimi ele geçiren kişi/grup isteyerek veya halkın isteğini dikkate alarak, adil bir şekilde yapılan seçimlerle değil, ya öldüklerinde ya da öldürüldüklerinde yönetimden uzaklaşır hale geldiler. Dünya, doğu Avrupa’da olduğu gibi gitgide demokratikleşirken, Orta Doğu’daki yöneticiler daha da otoriterleştiler. Bir anlamda, halkına hizmet eden değil, halkını zorla kontrol eden otoriter yönetimler haline dönüştüler. Baştaki kişi ülkenin her alanda tek hakimi haline geldi. Bu durum halkların her geçen gün yönetimden/yöneticilerden uzaklaşmasına neden oldu. Bugün Arap Orta Doğusu’nda yaşananlar, halk yığınlarının otoriter yönetimlere karşı nefretinin de bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.¹⁵

Aynı zamanda, her geçen gün devrimci kadro askeri diktatörlükler haline dönüştü. Dışarıya karşı hiçbir başarı sağlayamayan bu söz konusu yönetimler, sahip oldukları askeri ve istihbari gücü kendi halklarına karşı kullanmaktan geri durmadılar. Bu durum, demokratik taleplerin zamanla daha da fazla artmasına neden oldu. Nitekim, son halk hareketlerinde en fazla dillendirilen demokrasi talebi olmuştur. Hatta, Arap Baharı diye tanımlanan Arap halk hareketleri genel anlamda “demokratikleşme hareketi” olarak görülmektedir.

¹⁴ Marina Ottaway (2011). “The Middle East is in Transition-to What?”, *Insight Turkey*, Vol. 13, No. 2, s. 3.

¹⁵ Arap Orta Doğusu’ndaki demokrasi eksikliği hakkında bkz: Glen E. Perry, (2004) ‘The Arab Democracy Deficit. The Case of Egypt’, *Arab Studies Quarterly*, Vol.26, No.2, s. 91-107.

Dışarıya Bağımlılık: Devrimci kadro, 1950 ve 1960'lı yıllarda, dış destekli kralları yönetimden uzaklaştırarak iktidarı ele geçirseler de, iç başarısızlıklarının sonucu olarak, zamanla dışa bağımlı hale geldiler. Bu bağımlılık kimi ülkelerde Batı Bloku'na, kimi ülkelerde ise Doğu Bloku'na yakınlık şeklinde oldu. İç meşruiyeti zayıflayan ülkeler dış meşruiyet arayışına girdiler ve ülkelerini kendilerini destekleyen dış güçlerin etkisine açık hale getirdiler. Mısır'da Amerika, Suriye'de ise Rusya etkisi göz önüne alındığında bu durum daha iyi anlaşılacaktır. Böylece dış etkiye açık hale gelen Orta Doğu büyük devletlerin mücadele/rekabet alanı haline dönüştü. Uzun süre ya manda yönetimi altında ya da yabancı ülkelerin istekleri doğrultusunda hareket etmek zorunda kalan Arap Orta Doğusu'ndaki halklar yabancı müdahalesi konusunda hassas hale geldiler. Zamanla bölgedeki yöneticiler halkları tarafından yabancı güçlerin kuklaları olarak görülmeye başlandı. Günümüzde yaşanan halk hareketlerinin nedenlerinden biri de yöneticilerinin dışa bağımlı olmalarıdır.

Küreselleşmenin Etkisi: Küreselleşmeyle birlikte teknolojik alandaki gelişmeler (Twitter, Facebook, Al Jazeera, Wikileaks) de halkın taleplerinin, aynı zamanda da otoriter yöneticilere karşı nefretlerinin hızla yayılmasını sağladı.¹⁶ Teknolojideki söz konusu gelişmeler sayesinde genç nüfus daha hızlı ve organize bir şekilde bir araya gelerek kitlesel gösteriler yapabilmek imkânına kavuştu.¹⁷

“Arap Baharı”nın Temel Özellikleri

2011 Arap halk hareketlerini 1950 ve 1960'lı yıllarda gerçekleşen devrimlerle kıyaslandığında, ikisi arasında ciddi farkların olduğu görülmektedir.

Lider: Söz konusu halk hareketleri, 1950 ve 1960'lı yıllardaki gibi bir lider hareketi değil, mevcut yönetimlerden memnun olmayan kitlenin Twitter, Facebook gibi teknolojinin yeni ürünlerini de kullanarak bir anlamda kendiliğinden bir araya gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu yüzden, 2011'in halk hareketleri lidersiz hareketler olarak da tanımlanabilir. Bu durum hem avantaj hem de dezavantaj olarak görülebilir. Dezavantajdır; çünkü lidersiz kitlenin sonuç alması oldukça zor, ve yön sorunu yaşaması kuvvetle muhtemeldir. Avantajdır; çünkü halk hareketlerine katılan her kesim

¹⁶ Facebook and Twitter key to Arap Spring Uprisings:report, <http://www.thenational.ae/news/uae-news/facebook-and-twitter-key-to-arab-spring-uprisings-report> (erişim tarihi 10.09.2011), Peter Beaumont, (2011) “The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world”, *the Guardian*, 25 February.

¹⁷ Arap Halk hareketlerindeki bir gençlik grubunun rolü hakkında bkz: İsmail Numan Telci, (2011) “6 Nisan Hareketi: Yeni Bir Sosyal Aktivizme Doğru Mu?”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı 28, s. 98-105.a

düşüncesini açık bir şekilde dillendirebilir. Toplum sadece liderin empoze ettiği düşünce etrafında toplanmak zorunda kalmaz.

İdeoloji: 1950 ve 1960’lı yıllardaki Arap devrimlerinin aksine, 2011 yılındaki Arap halk hareketleri ideolojisiz hareketler olarak ortaya çıkmıştır. Mevcut yönetimlerden memnun olmayan her kesim/her grup-ülkeden ülkeye değişiklik gösterse de-(gençlik örgütleri, liberaller, solcular, İslamcılar, yönetim dışında kalan etnik ve dini gruplar)halk hareketlerine katılmıştır. Tüm bu farklı grupların neredeyse tek ortak noktaları, uzun süre iktidarı elinde bulunduran diktatörün yönetimden uzaklaştırılmasıdır. Bu bağlamda, harekete geçen genel kitle bir ideoloji çerçevesinde değil, farklı taleplerle de olsa, mevcut sistemin demokratikleşmesi için birlikte harekete geçebilmişlerdir.

Amaç: Harekete geçen kitlenin dillendirdikleri söylemlerden anlaşıldığı üzere, temel amaç, daha eşitlikçi daha kapsayıcı ve çoğulcu bir siyasal düzenin oluşmasını sağlamaktır. Kısaca, siyasal ve ekonomik alana daha fazla katılım ve buna bağlı olarak onurlu bir yaşam isteği ön plana çıkmaktadır.

Özellikler: 2011 Arap halk hareketleri özellikleri bakımından da 1950 ve 1960’lı yıllarda gerçekleşen devrimlerden farklılıklar göstermektedir. 1950 ve 1960’lı yıllardaki devrimler modernleşmeci/çağdaşlaşmacı/seküler ve milliyetçi özellikler taşıırken, 2011 Arap halk hareketleri demokrasi/çoğulculuk/insan hakları/katılımcı demokrasi gibi Batı referanslı talepleri içermesinin yanında, yerli/geleneksel değerlerinde belirgin şekilde görünürlük kazanmasının önünü açmaktadır. Buna bağlı olarak, yaklaşık yüzyıldır bastırılan İslamcı düşünce söz konusu hareketlerle birlikte oluşmakta olan yeni siyasal ve toplumsal yapının belki de en görünür tarafı olacaktır. Dünya devrim tarihine bakıldığında, 1979 İran İslam Devrimi’nden sonra “Arap Baharı”yla birlikte sekülerleşme tarihinin tersi bir hareketin daha yaşandığı gözlenmektedir.

1950 ve 1960’lı yıllardaki devrimlerin/liderlerinin tek zihniyete dayanan tek elit yaratmasının aksine, 2011 halk hareketleriyle birlikte içinde belirgin şekilde siyasal İslam etkisi taşıyan, çoğulcu yeni bir zihniyetin ve yönetici elitin ortaya çıkacağı anlaşılmaktadır.

2011 halk hareketlerine katılan kitlelerin söylemlerinden anlaşıldığı üzere, halk değişim için yabancı bir ülke/Batı müdahalesine karşı gözükmese de, Batı tarzı bir ekonomik, toplumsal ve siyasal düzen talebiyle hareket etmektedir.

“Arap Baharı”nın Önündeki Engeller

Her ne kadar 2011 Arap halk hareketleri “Arap Baharı” olarak tanımlansa da, söz konusu hareketlerin iyi bir şekilde sonuçlanmasının önünde ciddi engeller de mevcuttur. Bu engeller aşılmadığı sürece, “Arap Baharı”nın kışa dönmesi işten bile değildir. Osmanlı Devleti’nin yıkılmasından bu yana yaklaşık yüz yıldır aldatılan, kandırılan ve aşağılanan halkın tatmin edilmesi kolay olmayacaktır.¹⁸

İlk olarak uzun yıllar baştaki diktatörün gitmesi için organize olan, farklı beklenti içindeki gruplar, baştaki otoriter yöneticiyi yönetimden uzaklaştırdıktan sonra da birlikte aynı amaç uğruna hareket edebilecekler mi? sorusunun cevabı önem kazanmaktadır. Eğer baştaki diktatörün gitmesinden sonra, farklı gruplar, farklı çıkarlar uğruna politik mücadeleye başlarsa – ki bunun işaretleri görülmektedir–o zaman “Arap Baharı” kışa dönüşebilir. 1979 İran İslam Devrimi’nde de farklı gruplar (liberaller, solcular, dini gruplar) baştaki diktatöre (Şah) karşı birlikte hareket etmişlerdi. Fakat devrimden sonra içlerinden biri (dini grup–Ayetullahlar) diğer grupları (liberaller ve solcular) tasfiye ettiler. Buna benzer sürecin Arap halk hareketleri sonrası da yaşanması ihtimal dışı değildir.

İkinci olarak, Arap Orta Doğusu’nda ekonomik, sosyal ve siyasal sorunların devasa büyüklükte olması, yeni ortaya çıkacak yönetici eliti ve temsil ettiği zihniyeti başarısız kılabilir ki, bu durum asker destekli yeni bir diktatörlüğü beraberinde getirir. Hüsnü Mübarek’in yönetimden uzaklaştırılmasından sonra, Mısır’da yaşananlar iyi takip edildiğinde bunun işaretleri görülebilir.

Üçüncü olarak, Arap Orta Doğusu’nun Batı’yla kurumsal ilişkisinin olmaması da “Arap Baharı”nın önündeki ciddi engellerden biridir. Batı’yla ekonomik ve siyasi ilişki, Türkiye örneğinde olduğu gibi, dönüşümün sağlanmasında etkili olmaktadır. Çünkü ekonomik ve siyasal dönüşümün yaşanmasında Batı ilişkisi itici bir güç görevi görmektedir. Maalesef, Arap Orta Doğusu’nun Batı ile böyle bir ilişkisinin olmaması “Arap Baharı”nın önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. Tam tersi, Batı’nın emperyalist geçmişi daha da olumsuz etki yapmaktadır. Yaşanan bu süreçte geçmişte olduğu gibi Batılı devletlerin güçlü bir şekilde sadece kendi bencil çıkarları peşinde koşmaları, “Arap Baharı”nı olumsuz etkileyecektir. Nitekim, daha şimdiden kendi çıkarlarının peşinde olduklarını gösterdiler. Batı Körfez’de farklı, Mağrip ve Maşrik’ta farklı politikalar takip etmektedir. Bu bağlamda,

¹⁸ Mehmet Şahin, “Arap Baharı Kışa Dönmesin”, http://www.yeniasya.com.tr/haber_detay2.asp?id=19669 (erişim tarihi 03.09.2011)

Körfez’de statükonun devamını destekleyen Batı, Mağrip ve Maşrik’ta değişimi zorlamaktadır.

Dördüncü olarak, Arap Orta Doğusu’nda tüm kesimleri içine alan, sağlıklı bir şekilde işleyen bir ekonominin olmaması da “Arap Baharı”nın önündeki engellerden biridir. Bunun yanında devrimi sürükleyecek ve yerleşmesini sağlayacak bir orta sınıfın olmaması halk hareketlerinin devrime dönüşmemesinin en önemli nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Belki de yeni başa geçecek yönetici elitin en çok çaba harcayacağı alan burası olacaktır.

Sonuç

2010’un Aralık ayında başlayan ve Arap Orta Doğusu’nu etkisi altına alan “Arap Baharı” Orta Doğu’yu yine uluslararası gündemin üst sıralarına taşıdı. “Arap Baharı”yla birlikte Arap siyaseti, ekonomisi, toplumsal yapısı ve asker-sivil ilişkileri yeniden tartışılmaya başlandı. “Arap Baharı” tabii ki sadece Arapların değil, aynı zamanda Arap olmayan Türkiye, İran ve İsrail gibi bölge devletlerinin ve bölgede önemli çıkarları bulunan büyük güçlerinde dikkatle takip ettiği bir gelişmedir.

“Arap Baharı’nın nasıl gelişeceği, yönünün nasıl seyredeceği, daha da önemlisi hangi sonuçları doğuracağı oldukça önemlidir. Bu yüzden “Arap Baharı”nı anlamak için özellikle Osmanlı Devleti’nin sona ermesinden bugüne söz konusu coğrafyada yaşanan önemli siyasi dalgaların dikkatle incelenmesini gerekmektedir. Bu noktada, Arap Orta Doğusu’nda 1950 ve 1960’lı yıllarda yaşanan Arap Devrimlerinin özellikleri ve nasıl sonuçlandığı “Arap Baharı’nın anlamını ve yönünü anlamada faydalı olacağı aşikârdır. Çünkü “Arap Baharı’nın yönü ve neden olacağı sonuçlar, sadece Arap Orta Doğusu’nu değil aynı zamanda tüm bölgeyi ve uluslararası siyaseti derinden etkileyebilecek potansiyele sahip gözükmektedir. Bu amaçtan hareketle, yazıda 1950 ve 1960’lı yıllardaki Arap devrimlerinin temel özellikleri ve sonuçları ele alınarak, “Arap Baharı” anlaşılmaya çalışıldı. Sonuçta her devrimde olduğu gibi “Arap Baharı’nın da zamanın ruhuna uygun olarak önceki devrimlerden farklılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Daha şimdiden Arap Orta Doğusu’nda meydana gelen halk hareketleri “Arap Baharı” olarak tanımlansa da önünde çok ciddi engellerin olduğu görülmektedir. Yazıda açıklanan engeller aşılmadığı sürece, “Arap Baharı’nın kısa dönmesi muhtemeldir. Siyasi türbülansa giren Arap Orta Doğusu’nun uzun ve şiddeti yüksek siyasi bir deprem yaşaması, sadece Arap Orta Doğusu’nu değil tüm bölgeyi ve uluslararası alanı rahatlıkla etkileyecektir.

Kaynakça

- Beaumont, Peter (2011) "The truth about Twitter, Facebook and the Uprisings in the Arab World", *the Guardian*, 25 February.
- Daviş, Adid (2004). *Arap Milliyetçiliği: Zaferden Umutsuzluğa*, Çev. Lütfi Yalçın, İstanbul, Literatür Yayınları.
- "Facebook and Twitter key to Arab Spring Uprisings:report", <http://www.thenational.ae/news/uae-news/facebook-and-twitter-key-to-arab-spring-uprisings-report> (erişim tarihi 10.09.2011),
- Karpat, Kemal (2001). *Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, Çev. Recep Boztemur, Ankara, İmge Yayınları
- Kürkçüoğlu, Ömer (1982). *Osmanlı Devleti'ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketleri (1908-1918)*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,
- Lenczowski, George (1980). *The Middle East in World Affairs*, London, Cornell University Press.
- Mansfield, Peter (2000). *Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası*, Çev. Salih Yurdakul, İstanbul, Söylem Yayınları.
- Oğuzlu, Tarık (2011). "Arap Baharı ve Değişen Bölgesel Dinamikler", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı 30.
- Ottaway, Marina (2011). "The Middle East is in Transition-to What?", *Insight Turkey*, Vol. 13, No. 2
- Perry, Glen E. (2004) 'The Arab Democracy Deficit. The Case of Egypt', *Arab Studies Quarterly*, Vol.26, No.2.
- Şahin, Mehmet (2011). "Tunus Olayları, Ortadoğu ve Türkiye Örneği", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, sayı 26.
- Şahin, Mehmet (2011) "Arap Baharı Kısa Dönmesin", http://www.yeniasya.com.tr/haber_detay2.asp?id=19669 (erişim tarihi 03.09.2011)
- Telci, İsmail Numan (2011) "6 Nisan Hareketi: Yeni Bir Sosyal Aktivizme Doğru Mu?", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı. 28.
- Zeine N. Zeine (2003). *Türk-Arap İlişkileri ve Arap Milliyetçiliğinin Doğuşu*, İstanbul, Gelenek Yayıncılık.

DEĞİŞİM GEÇİREN ORTADOĞU: DEMOKRASİ VE LAİKLİK ARASINDAKİ KARŞILIKLI ÖZVERİ

Farrokh Negahdar
Analist

Geçiş döneminde yönetici tabakanın daha fazla sabır, anlayış ve uyum göstermesi gerekmektedir. Aynı şey, Batı'dan ve İsrail'den de beklenmelidir.

Fırtınalı bir rüzgâr beraberinde yeni bir umudu ve güveni sürükleyerek topraklarımıza doğru gelmektedir. Ortadoğu İkinci Dünya Savaşı'ndan beri en önemli dönüm noktasını yaşamaktadır.

Özellikle neo-con teorisyenleri, İran'ın Dini Lideri Ayetullah Humeyni, bu rüzgârı İslam'ın Batı'ya karşı ayağa kalkması –Batı ve İslam'ın çatışması- olarak yorumlamaktadır. Fakat bence Ortadoğu'daki durum bu grupların yansıttığı şekilde değildir. Bu analiz durumun öyle olmadığını açıklamaya çalışacaktır.

Bu analizin amacı değişim içinde olan ülkelerin yaşadıkları bu durumun iç ve dış siyasetlerindeki olası sonuçlarının incelenmesidir. Analiz, hâlihazırda yaşanan olayların demokrasinin gelişmesi ve Ortadoğu'daki barış sürecini yeniden ortaya çıkarması ile sonuçlanacağını öne sürmektedir.

1.Arap Baharı Demokratikleşme Demektir

Bireylerin modernleşmeye zor geçiş sürecinde siyasal İslam bölgede kimliğin önemli bir parçası haline gelmiştir. Bu durum millet oluşturma sürecinin kaçınılmaz bir parçasıdır. Ortadoğu'da siyasal İslam'ı bertaraf etmenin tek yolu şiddet olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak uygulanan şiddet, baskı ve engelleme ne kadar fazla olursa radikal İslam da o kadar artacaktır.

Eğer bir birey hakları olan bir siyasal vatandaş olacaksa bu durumda İslam da birçok sıradan vatandaşın zihninde görüleceğinden demokratik özgürlükleri yok saymadan siyaset sahnesine yansıyacaktır.

Vatandaşların zihninde İslam bilincin başlıca veya en önemli parçası olduğu müddetçe bu parçanın bireylerin siyasal düşüncesini, oy verme davranışlarını etkilemediğini düşünmek saflık olacaktır. Ortadoğu’da demokrasinin varlığını isteyenler bunun laik bir çerçevede olabileceğini düşündükçe bu onların daha az demokrasi tercih ettikleri ve çoğunluk üzerinde daha fazla baskı uygulayacağı anlamına gelmektedir.

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra İran ve Türkiye gibi ülkeler askeri destek ve kimi zaman baskı yolu ile hızlı bir modernleşme sürecine gitmiştir. Bu toplumda tepede bulunan sayıca az yönetici sınıf ile çoğunlukla dindar kesimden oluşan toplumun geri kalanı arasında büyük bir mesafeye yol açarak toplumun iki kesiminin birbirinden yabancılaşması ile sonuçlanmıştır. Bu bağlamda vatandaşlar birbirleri ile yalnızca kültür ve değer yargıları açısından değil, varlık ve güç olarak da uzaklaşmıştır.

1979’daki İran devrimi aşırı İslami bir rejim ile sonuçlanmıştır. Tabii ki bu yalnızca Ayetullah Humeyni’nin isteği doğrultusunda olmamıştır. İran İslam Cumhuriyeti’nin ortaya çıkması sonuç olarak halkın daha fakir, dışlanan büyük bir kısmının isteği ile gerçekleşmiştir. Çünkü, dikta rejiminden ve SAVAK’ın sert yöntemlerinden dolayı kendilerini dışlanmış ve baskı altında hisseden sıradan vatandaşlar, için kaçacak yer bulamadıklarından kendi kimliklerini siyasallaşmış bir vatandaş olarak yeniden tanımlayabilecekleri camilerden başka bir yer yoktu. Elbette İslamcılığın derecesi laik diktatörlüğe bağlı olsa da radikal İslam’ı diktatörlüğün bir ürünü olarak görmek hatalı olacaktır. Çünkü radikal İslam Müslüman dünyasının modernlik öncesi katmanlarında da bulunmaktaydı. Ancak laik diktatörlük İslam’ın daha ılımlı yorumlanışı ve diğer demokratik sesleri kısımaya yardımcı olmuştur.

30 yıl sonra, tartışmalı bir seçimin ardından İran’da genç nüfus büyük şehirlerde sokağa çıkarak “benim oyum nerede?” diye bağırarak daha fazla demokrasi talep etmiş, toplumdaki laik modern ve ılımlı İslami kesimleri kucaklamıştır. Bu, İran’da en güçlü ve yaygın muhalefet olan Yeşil Hareket’tir.

Çoğunlukla demokrasi ve laiklik arasında karşılıklı bir ödün görülmektedir. Devletinizi seçim sandığı etrafında şekillendirmek istiyorsanız o halde sürücü koltuğunda laikliği desteklemeye pek de gönlü olmayan, halkın İslami yönlerini silmeye yanaşmayacak bir lider oturacaktır. Aksini istemeniz halinde seçmenleri ve seçim sistemini engellemeniz gerekmektedir. Arap Baharı 1970’lerin devrimci hareketlerine kıyasla daha az dini özellik barındırmakta, daha laik, modern ve en önemlisi de Batı’ya karşı hamasi duygu veya nefret taşımamaktadır.

Bu tablo, sosyal ve kültürel gelişme ile birlikte dini bir yönetim isteğinin azalmakta olduğunu göstermektedir. İran'da artık İslami köktendincilik sosyal desteğini ve güvenilirliğini kaybetti. Yapılacak adil bir seçimde oyların 10%'unu dahi alamayacaklardır. Son 33 senede okuryazarlık seviyesi 48%'den 90%'a ulaştı. Şehirleşme oranı 47.5%'ten %72'ye çıkarak yarısı 6 büyük şehirde toplandı. Üniversite öğrencilerinin sayısı onlarca kat arttı ve bu öğrencilerin 3'te 2'si kız öğrenci. Ülkede 52 milyon aktif cep telefonu kullanıcısı ve 8.2 milyon internet kullanıcısı var. Bu sosyal değişim, özellikle de kamusal eğitim ve şehirleşme ile birlikte, moderniteye destek vererek kendisini radikal İslam'dan uzaklaştırıp daha ılımlı ve toleranslı bir İslam'ı kucaklayarak yeni bir kimlik oluşumu ile sonuçlanmıştır.

İranlıların 1979 İslam Devrimi'nden 2009 Yeşil Hareket'e kadar giden uzun yolculuğu radikal İslam'ın süreç içinde gücünü koruyamayacağını kanıtlamaktadır. Bu güç kaybetmenin hızı sosyal gelişimin yanı sıra modern laik ve ılımlı İslami partilerin el ele çalışmasına bağlıdır.

Hem Arap Baharı hem de İran İslam Devrimi laiklik ve demokrasi arasında karşılıklı bir özverinin böylesi geçiş dönemlerinde görülebileceğini kanıtlamaktadır.

Arap Baharı'nın temel noktası seçimler ile yönetimlerin belirlenmesi ise o halde İslamcılığın laikliğin önüne geçmesi kaçınılmazdır. Ancak temel nokta dini siyasetten ve kamusal alandan uzaklaştırmaksa o halde vatandaşlarımızın oy kullanma gücü ve sizin siyasal sisteminizde normal demokrasinin aksine bazı kısıtlamalar, değişiklikler olacak demektir. İslam ve vatandaşlık arasındaki bağ yani siyasal İslam elbette sonsuza kadar devamlılık arz etmeyecektir. Neticede azalma eğilimi gösterecektir. İran'da bu karşılıklı ödün verme durumu yok denecek kadar azdır. Bunu kapalı modern öncesi bir ortamdan açık modern sosyal hayata geçiş sürecinde yaşanan tipik bir özellik olarak açıklayabiliriz. Şehirleşme ve eğitim oranı arttıkça din ve devlet işlerinin ayrılması demokratik anlamda daha çok mümkün olacaktır.

Siyasal İslam Müslüman dünyası için ideal ve kesin bir yönetim şekli sunan bir düşünce olarak görülmemelidir. Bu bir geçiş dönemidir. Şehirleşme ve eğitimin kaçınılmaz sonuçları ortaya çıktıkça ya normal seçimler yolu ile demokrasiye geçilecektir ya da askeri veya sivil bir baskıcı bir dikta rejimi ortaya çıkacaktır. Liberal, sosyal demokrasi ve ılımlı, toleranslı İslami gibi demokratik güçlerin birbirleriyle daha fazla ittifak halinde olmaları normal seçimler yolu ile gelişecek demokrasiyi daha çabuk oluşturacaktır.

Arap Baharı veya Arap Uyanışı sıradan siyasallaşmış insanların sesinin sokaklarda duyulmasıdır. Bu kişiler söz sahibi olmaya kararlı gözükmektedir. Bu, siyaseti şekillendirmek ve siyasal sisteme katılmak üzere tabandan gelen durdurulamaz bir harekettir. Elbette Mısır, Suriye, Bahreyn, Tunus, Yemen ve başka ülkeler arasında fark vardır. Ancak bu farklılıklar İslam'ın iç siyasette ve yerel politikalarda olan etki derecesi ile ilgilidir.

Arap ayaklanması serbest ve adil seçimlerin yapılmasını talep etmektedir. Bu sonuca ulaşmak kolay olmasa da bu engebeli yolu geçmenin başka alternatifi yoktur. Yeni seçim sistemi büyük oranda daha az laik ve İslami öğeleri içinde barındıran popülist bir siyasal sistem ve politika ortaya çıkaracaktır.

İran Devrimi'nin sonucu gibi Arap Baharı'nda da kaybedenler ve kazananlar olacaktır. Seçilmiş yöneticilerin varlığı ve siyasal sistemdeki yenilikler toplumun her kesimi için faydalı olsa da genel anlamda bu gelişmelerin kaybedeni gücün el değiştirmesinden dolayı yönetici laik kesimler olmuştur. Bu kayıplara bağlı psikolojik aşağılanma büyük bir düşüş yaşayan laik kesimin siyasal sisteme yeniden katılımı, ılımlı İslami gruplar ile diyalogu ve aşırı İslami grupları engellemesi açısından olumsuz etki edecektir. Öte yandan aşırı gruplar dini yönü bulunmayan siyasi partileri izole etmek, bastırmak ve sindirmek için çaba sarfedecektir. İlimli ve aşırı İslamcı partiler ne zaman dini eğilimi olmayan partiler ile savaşmak üzere birlik yapmış olsa, sonucu bir felaket olmuştur.

II. Gerçek Anlamda Barış Süreci Demektir

17 Eylül 1978'de Camp David'de 13 gün süren gizli görüşmelerin ardından Mısır Cumhurbaşkanı Enver El-Sedat ve İsrail Başbakanı Menachem Begin Camp David Anlaşmasını imzalamıştır. Çeyrek yüzyıl sonra yani geçtiğimiz hafta Kahire'deki İsrail büyükelçiliğinin duvarları yıkılarak diplomatlar sınır dışı edildi. Aynı şey Umman, Ürdün ve Camp David'de bulunan diğer ortak ülkelerdeki İsrailli delegasyonların da başına geldi. Arap Baharı, imzalayan ülkelerin onayına rağmen ABD tarafından yönetilen "barış görüşmelerinin" Arap dünyasındaki sıradan vatandaşın onayını almadığını ortaya çıkarmıştır. Enver Sedat ve halefi Hüsnü Mübarek İsrail ile olan görüşmelerinde halkın onayını almaya gerek dahi görmemişti. Anlaşmalar halk dışarıda tutularak, göz ardı edilerek yapılmıştı.

Halkı göz ardı etme durumu, Ortadoğu'da savaş sonrası ortaya çıkan milli hareketlerin daha çok İslam dünyasındaki orta ve üst sınıf temelli olmasına bağlanabilir. Halkın büyük bir çoğunluğu o hareketlere dâhil edilmemişlerdi. Ancak yine de engellenemeyen bir modernleşme süreci

siyasallaşmış haklara sahip vatandaşlar üretmektedir.. Mısırlı ve İsraili liderler Camp David Anlaşması'nı imzalamıştı. Ancak yalnızca bir taraf, İsrail lideri, kendi "milletinin" rızasını alarak bu işe girişmişti. Öteki taraf bu rızayı almaya gerek görmemişti. Bu siyasal bilince sahip vatandaşlar artık yöneticilerin kendilerini görmezden gelmesine veya rızaları olmadan kendi adlarına karar vermesine tahammül edememektedir. Yani artık Mısır adına imzalanan bir anlaşmada halkın rızası gereklidir.

1953 yılındaki sözde "devrim" ve Camp David Anlaşması İranlılar ve Mısırlılar üzerinde tartışılmaz psiko-politik etki yaratmıştır. Halkın büyük bir kısmı bu esnada hem aktif rol almamış hem de kendisini aşağılanmış, ötelenmiş ve hatta baskı altında hissetmiştir. Tahran'da 1953'teki ve Camp David'de 1978'deki bu olaylar, İranlılar ve Mısırlıların büyük bir bölümünün kimliğinin şekillendiği ve "milli kimliğini" tanımlamaya çalıştığı süreci zedelemiş, her iki milletin zihninde Batı ile ilgili zehirli kanaatlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Oysa ki Camp David Zirvesi bir "barış süreci" başlatacaktı. Bölgemizde savaş sonrası ortaya çıkan milliyetçi hareketler orta ve üst sınıflara mahsus hareketlerdi. Bu hareketler ne yazık ki toplumun çoğunluğunu oluşturan geri kalan kısmını dâhil etmeyi başaramadılar.

1953 veya 1978'den sorumlu olan liderlerin kendi ülkelerinin "milli çıkarlarını" gözetmediği ile ilgili hiçbir kanıt mevcut değildir. Ancak tarih, bölgemizdeki liderlerin halkın çoğunluğunun desteğini, onayını ve rızasını almadan kalıcı tarihi kararlar alamayacağını göstermiştir. Halkın çoğunluğu süreçlere dâhil edilmediği müddetçe liderler milli çıkarları gözetmeyen bir lider olarak algılanabilirler. Daha da kötüsü, ötelenmiş halkın gözünde bu liderlerin "düşman" olarak görülme ihtimali de ortaya çıkabilir. Şu halde Batı'nın İran ve Mısır diktatörlerine olan tutumu bu kadar sert olmasaydı Batı'ya karşı olan nefretin ve korkunun daha az olacağını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda Arap Baharı bir dönemi kapatarak Ortadoğu'ya ve diğer bölgelere yeni bir nefes getirmiştir. Bu dönemin ana ögesi sıradan vatandaşların kendi ülkelerinin siyasetinde söz sahibi olmak istemeleridir. Yönetici koltuğuna oturacak kişilerin de halkın taleplerini dinlemesi gerekmektedir. Bu aynı zamanda bir lider ne kadar güçlü veya yetenekli olursa olsun halkın onayım almadan bir anlaşmaya imza atamayacağını kanıtlamaktadır. Bu bağlamda Arap Baharı aynı zamanda Ortadoğu barış süreci için yeni bir başlangıç da olabilir. Bu kez, kim Kahire'de veya bir başka yerde direksiyon koltuğuna oturacaksa halkını da işin içine katmadan hiçbir yere hareket edemeyecektir.

Arap Baharı yeni bir barış sürecinin yalnızca liderler tarafından değil gerçekten halk tarafından da oluşturulmasını ortaya çıkaracaktır. İran'da Cumhurbaşkanlığı seçiminden sonra çıkan "benim oyum nerede?" tepkisinin bir benzeri tüm bölgede yankılanmaktadır.

Daha da önemlisi Arap Baharı artık "kolay ve rahat bir yönetimin" var olamayacağını işaretidir. Siyaset yapımının her iki yönü de çok daha karmaşık ve bilinmez bir hal almıştır. Demokrasi için daha modern ve ayrıcalıklı kesimin daha fazla anlayış, tolerans ve özveri göstermesi gereği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, Arap Baharı bölgede çıkarı olan başta İsrail olmak üzere ayrıcalıklı, güçlü, Batılı ülkeleri de davet etmektedir. Arap Baharı bu açıdan İsrail'e de daha fazla anlayış, sabır ve uyum göstermesi için bir çağrıdır.

Arap Baharı elbette ki devrilen yönetimlerin yerine yalnızca görünüş olarak değil, kendi halklarına olan yaklaşımları açısından da farklı yönetimleri getirecektir. Bu nedenle artık Ortadoğu halkının yönetimlerde söz sahibi olmadığı dönemler geride kalmıştır.

POLİTİK PSİKOLOJİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Prof. Dr. Vamık D. Volkan
Emekli Öğretim Üyesi, Virginia Üniversitesi

Bu özel günde sizlere hitap etmek benim için bir onurdur. Öncelikle İçişleri eski Bakanımız Sayın Abdülkadir Aksu'ya, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal Taluğ'a ve Ankara Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı Başkanı ve Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanı Prof. Dr. Abdülkadir Çevik'e beni bu panele davet ettikleri için çok teşekkür ederim. Ankara Üniversitesi Rektörü Sn Prof. Dr. Cemal Taluğ ve Sn. Prof. Dr. Abdülkadir Çevik'i Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin açılışı nedeniyle tebrik ederim. Ankara Üniversitesi camiasının bir üyesi olarak bu davetten onur duyduğumu belirtmek isterim.

Bu panelde ilk olarak Sn. Doç. Dr. Mehmet Şahin, Ortadoğu'nun siyasi coğrafyasında Arap Baharı'yla gündeme gelen değişimleri son derece öğretici bir biçimde özetledi. Daha sonra söz alan İranlı arkadaşım Sn. Farrokh Negahdar ise geçmişte tanıklık ettiğimiz İran devrimi ile henüz oluşma sürecinde olan Arap Baharı'nın özelliklerini karşılaştırdı. Ben de politik psikolojinin bakış açısından bu siyasi hareketlerin nasıl görüldüğünü anlatmayı amaçlıyorum. Bu amaçla, önce, 'politik psikolojinin ne olduğundan' söz etmek uygun olacaktır.

Aslında uluslararası akademik dünyada politikayı psikoloji perspektifinden değerlendiren çeşitli araştırma merkezleri olsa da bu merkezin Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin öğretim üyelerince kurulmuş olmasını özellikle önemli buluyorum. Bu kurulan merkezin dünyada bu özelliği barındıran ikinci merkez olduğunu vurgulamak isterim. İlki Virginia Üniversitesi'ndeki Bellek ve İnsan Etkileşimleri Merkezi'dir (CSMHI) ve bu merkezde Sn. Çevik de yer almıştır.

Bu merkez henüz yeni kurulmuş olsa da benim, bu merkezin kurucularının ve belki de ‘tıbbiye’nin politik psikolojiyle tanışıklığı yetmişli yıllara dayanıyor. Ben de konuşmama bu öyküyü anlatarak başlayacağım.

1979 yılında, o zamanın Mısır Cumhurbaşkanı olan Enver Sedat İsrail Parlamentosu’nda bir konuşma yapmak üzere ansızın İsrail’e gitmişti. Enver Sedat, bu ünlü konuşmasında Araplarla İsraililer arasındaki sorunun yüzde yetmişinin ‘psikolojik’ olduğunu söyledi. Enver Sedat’ın iki ülke arasındaki sorunu ‘psikolojik’ sıfatıyla tanımlaması Amerikan hükümetinin ilgisini çekti. Uluslararası ilişkilerde psikolojik etmenlerin rol oynayıp oynamadığını gerçekten merak ettiler ve böyle olup olmadığını Amerikan Psikiyatri Cemiyeti’ne danıştılar.

O yıllarda Amerikan Psikiyatri Cemiyeti’nin ‘Psikiyatri ve Dışişleri’ adında, benim de üyesi olduğum, bir komisyonu vardı. Benimle beraber Yunan asıllı bir meslektaşımı da üye yapmışlar ki sözüm ona, bir Türk’le bir Yunanlının arasında nasıl bir iletişim olduğunu incelesinler. Neyse ki Enver Sedat’ın girişimi “kobay”lığımızı sonlandırdı ve komisyona yeni bir görev verildi. Artık komisyonun görevi Mısır ve İsrail hükümetlerinin de onayıyla, bu ülkelere gitmek ve ülke liderleri ve yöneticilerini bir araya getirerek gayri resmi bir diyalog zemini oluşturmaktı. 1980 yılının Ocak ayından 1986 yılının Mayıs ayına kadar bu diyaloglar gelişti. Camp David Sözleşmesi’nden sonra gayri resmi olarak önce Mısır ve İsrail’i daha sonra Mısır, Filistin ve İsrail’i Amerikalı psikiyatristlerin komutları altında bir araya getirdik. Üç sene sonra ‘Psikiyatri ve Dışişleri Komisyonu’nun başkanlığına getirildim. 1986 yılı geldiğinde artık yavaş yavaş, politik bakımdan karşıt görüşteki insanlar bir araya gelince, ne tür psikolojik süreçler geçirdiklerini ve bu psikolojik engellerin üstesinden gelmek için neler yapılması gerektiğini kavramaya başlamıştık. Gördük ki toplumların arasındaki sorunlar, ardı sıra olaylara Arapların ya da İsraililerin neden olmasıyla sınırlı değil ve psikolojik etmenler gerçekten de çok büyük önem taşıyor.

Seksenli yılların ortasında Amerikan Psikiyatri Cemiyeti’nin bu komitesi dağıldı. Sonrasında ben, ilk kez tıbbiyenin çatısı altında Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama merkezini kurdum. Tıp doktorları, tarihçiler, eski büyükelçiler, siyaset bilimciler ve daha nice sosyal bilim dalından insanlar bir araya geldi. Bu disiplinlerarası çalışmanın tıbbiyenin çatısı altında olması önemliydi. Önemliydi çünkü tıp bilimi AIDS ve veba gibi bulaşıcı hastalıklara karşı ‘koruyucu hekimlik’ uygulamaları konusunda yeterince tecrübe kazanmıştı ve bu tecrübenin en az bu hastalıklar kadar insan hayatına mal olan savaş illetine karşı kullanılması akla yatkındı.

Reagan ve Gorbaçov Soğuk Savaşı sonlandırmak üzere istişarede bulunurken Amerikalılar Sovyetlere neredeyse onların boynuzları olduğunu

sanacak kadar uzaktı. Bellek ve İnsan Etkileşimleri Merkezi Amerika ve Sovyetler Birliği arasında da gayri resmi temaslarda bulunarak bu yabancılık hissinin giderilmesi üzerinde bir çalışma başlattı. Sayın Prof. Dr. Abdülkadir Çevik de o yıllarda merkezimize gelmişti.

Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nin neredeyse her köşesinde bir politik psikoloji merkezi var. Bu nedenle açılan merkezlerin hepsinin aynı kalitede ve aynı ciddiyette olduğunu söylemek pek mümkün değil. Merkezlerin kalitesini belirleyen asıl faktör, psikoloji, psikiyatri ve psikanaliz gibi alanlardan gelen yani insan psikolojisini bilen araştırmacıların, grupların psikolojisini - yerinde - inceleyebilmesidir. Sayın İçişleri Bakanımızın bana toplantının hemen öncesinde söylediği üzere iç ve dış ilişkilerde psikolojik faktörler göz önünde bulundurulmadan hareket edilmez.

Çatışan iki toplumdan birisi psikolojik faktörleri göz önünde bulundurarak çeşitli 'avantajlı kazanma stratejileri' üretebilir. Vurgulamak isterim ki bizim politik psikolojiden anladığımız bu değildir. Amacımız, hangi ülkeden olursa olsun, insanların, onların oluşturduğu grupların ve nihayetinde toplumların psikolojisini anlayıp, niye kavga ettiklerini ve neden barış yapamadıklarını bulmak ve düzeltmeye çalışmaktır.

Psikiyatrist ve psikanalist olduğum için izin verirseniz biraz Sigmund Freud'dan ve psikanalizden söz edeyim. Freud büyük grupların psikolojisi üzerinde çalışmıştır. Ancak Freud, büyük grubun tanımına, özellikle liderin grup üyelerini nasıl temsil ettiğine odaklanmıştır. Freud'dan itibaren de psikanalistler bireyin psikolojisini incelemiştir.

İnsanın çocukluğundan beri farkında olmadan geliştirdiği ve ergenlikten sonra değişmeyen bir kimliği vardır. Örneğin ben Kıbrıslı bir Türküm ve sonrasında Amerika'da uzun yıllar çalıştım. Dolayısıyla ben yüzeyde hem Amerikalıyım hem de Türküm. Dünyanın her yerinde tarafsız bir biçimde mesleğimi icra edebilirim. Ama Türklüğümü öyle bir yere koymuşum ki Kıbrıs'ta çalış deseler tarafsızlığımı koruyamam. Grup aidiyeti öyle bir şeydir ki değiştiremezsiniz.

Gündelik yaşamda Türk grubu, İranlı grubu, aşiret grubu, siyasi gruplar, Müslüman grubu ya da komünist grubu gibi pek çok büyük grup var ve aslında hepimiz, bir ya da daha fazla grubun üyesiyiz. Öte yandan, özellikle Arap-İsrail diyalogu sırasında gördük ki belki de yepyeni bir psikoloji disiplinine ihtiyaç var. Buna 'büyük grupların psikolojisi' de diyebiliriz. Büyük gruplar aşiretlerden, etnik ya da dini kimlikten meydana gelebilir.

Büyük grupların bir gözü değil milyonlarca gözü, bir beyni değil milyonlarca beyni vardır. O halde, bir sorunla karşı karşıyayız: “tekil bireyin yaşadığı psikolojik süreçleri” bu büyük gruba nasıl uyarlayacağız? Bu sorunun yanıtı bu kişilerin yaşadıkları bazı psikolojik süreçleri paylaştığında ne olduğunu anlamakta yatar. Sosyal ya da sosyo-politik süreçler aslında grup aidiyetini ilgilendiren psikolojik süreçlerin paylaşılmasından ibarettir. Şimdi bu durumu bir örnekle incelemeye çalışalım. Bugün buraya gelmeden önce Ankara Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı’nda görevli araştırma görevlileriyle birlikte yas tutma üzerine bir ders yaptık. Yas, insanın sevdiklerini kaybettikten sonra yaşadığı kişisel bir süreç olarak bilinir. Yani yasin nedeni ‘kayıp yaşantısıdır’. Tek bir kişi yas tuttuğu zaman bunu dışarıdan gözlemlemek kısmen kolaydır. Örneğin kişi çok üzgündür ve ağlayabilir. Fakat biz biliyoruz ki büyük gruplar da pekâlâ yas tutabilir. Öte yandan, büyük gruptaki milyonlarca gözün aynı anda ağlaması mümkün değildir. Bu nedenle büyük grupların yas süreci bazen hiç beklenmedik biçimde tezahür eder. Örneğin ‘Megali Idea’ Yunanlıların kaybettiklerini yeniden kazanmak için yapmaları gereken şeylerin, almaları gereken yerlerin listesidir. Bu haklılık ideası, Kıbrıs’ta hemen her hafta kiliselerde papazlar tarafından verilen vaazlarda zikredilir ve böylece paylaşarak devinimi sürekli kılınır. Megali Idea bir kayıp yaşantısına yanıt olarak ortaya çıktığından Yunan toplumuna ait bir toplumsal yas tutma davranışıdır. Kayıpları telafi etmeye, başka bir deyişle yas sürecini bitirmeye yönelik psikolojik bir süreçtir. Yunan toplumuna özgüdür. Mesela İtalyan toplumu irredentisttir. Aslında Kıbrıs sorununu çözümsüz kılan, çözüme karşı direnç oluşturan yegâne şey de odur.

Farklı bir örnek olarak şunu verebiliriz: Rusya ve Estonya arasındaki ilişkiyi gözden geçirdiğimizde bir diğer psikolojik etmenin ilişkileri zorlaştırdığını görürüz. İki ülke güncel sorunları müzakere ederken bir fikir ayrılığı baş gösterirse durduk yere Rusların senelerce Moğol ve Tatar istilalarını durdurmuş olması gündeme gelir. Güncel bir sorun varken hemen geriye gidilir ve aslında çözülmesi gereken güncel sorunun çözümü zorlaşır. Bu psikolojik bir eğilimdir. İşte Politik Psikoloji Merkezi’nde ele alınması gereken konular bu ve benzeri konular olmalıdır.

Arap Baharı adından da anlaşıldığı üzere idealize edilmiş bir şey. Bahar iyi bir şeydir. Baharda doğa canlanır, çiçekler açar, pek çok hoşluk olur. Önceki panelistlerin konuşmalarında ise dikkat çeken husus aslında Arap Baharı sürecinin nasıl gelişeceği konusunda bir belirsizlik olduğu yönündeydi. Yani ne olacağını bilmiyoruz. İnşallah ‘bahar’ temennisi gerçekleşir ve isminin gerektirdiği biçimde güzel ve ‘ideal’ şeyler olur. Geçenlerde çok zeki bir hanım olan bir Suudi Arabistan prensesi bir

televizyon konuşması sırasında bu hususa dikkat çekti. Dedi ki: “Şu anda devam eden sürece Arap Baharı demek yerine belki de Arap Yazı demeliyiz çünkü Suriye’de, Libya’da insanlar ölüyor. Siyasi atmosfer çok sıcak. Ayrıca olayların nasıl gelişeceğini de bilmiyoruz. Dolayısıyla bu olayları hangi mevsimle betimleyeceğimize henüz karar vermek için erken olabilir”. Tabi Arap Baharı konusunda konuşulan konuların yanında konuşulmayan konular da var. Genel bir prensip olarak ‘konuşulmayan konuların’ politik psikolojiyle daha yakından ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. Örneğin büyük siyasi değişiklikler toplumları ‘regresyona’ sokabilir. Regresyon psikolojik bir süreçtir ve kelime anlamı zaman içinde geriye doğru gitmektir.

Benim başıma yaşamda büyük bir değişiklik gelirse, bir travma yaşarsam, şimdiki erişkin durumumda kalamayabilirim. Yani erişkin halim bir türlü bu travmayla başa çıkamaz. Bu travmayla baş edebilmek için çocukluğuma gider gibi olurum. Hatta erişkin bir adam olarak çocukken yapmış olduğum şeyleri yapmaya başlayabilirim. Bu durum toplumlar için de geçerlidir. Arap Baharı, Arap toplumları için siyasi ve toplumsal yapıda oldukça büyük değişimlere neden oluyor. Bu denli büyük değişimler bazen toplumlar tarafından bir travma gibi algılanabilir. Gerçek dünyada olanları reddetmek mümkün olmadığı için bazı toplumlarda kaçınılmaz bir regresyon (geriye gidiş) ortaya çıkabilir. Bu süreç Mısır’da, Libya’da Bahreyn’de, Suriye’de ve Yemen’de yaşanabilir. Çok eskiden beri biliyoruz ki toplumlar regresyona uğradıkları zaman, halklarının ilk aradığı şey bir liderdir. Büyük bir tehlike ya da bir değişiklik olduğu zaman hemen bir liderin ardından koşarız. En büyük mesele ister yaz, ister kış, ister bahar olarak tanımlayın, bu Arap mevsiminde karizmatik bir liderin hala bulunmamış olmasıdır. Lider olsa bile, eğer iyi şeyler ortaya koyamazsa bu durum toplumu oluşturan alt gruplar arasında rekabet ve çatışmaya dolayısıyla toplumda parçalanmaya yol açabilir. Korkulan şey de odur.

Büyük grup regresyona uğradığında olabilecek şeylerden bir diğeri büyüsel düşüncede artıştır. Büyüsel düşüncenin, bazıları oldukça komik olan pek çok tipi vardır. Bunun yanında dini düşünce de büyüsel bir düşünce tipidir ve dolayısıyla bu toplumlarda dinin ağırlığı artabilir. Tedbir alınmazsa ekstrem bir boyut alabilir. Regresyonun bir diğer tezahürü içe alma ve dışa vurmada artıştır. İçe alma ve dışa vurma psikolojik mekanizmalardır. Psikiyatristler kişisel düzeyde bu mekanizmaların nasıl işlediğini bilir ve ortaya çıktığında rahatça üstesinden gelir. Fakat bunlar toplumsal düzeyde ortaya çıkınca iş karmaşıklaşır. Aşırı ‘içe alma’ toplumsal düzeyde liderin her dediğine körü körüne inanma şeklinde, aşırı ‘dışa vurma’ ise “biz iyiyiz ama ötekinde iş yok” biçiminde tezahür eder ve yine toplumsal

parçalanmaya yol açar. Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi bu süreçlere engel olabilecek çalışmalar yürütebilir.

Toplumsal regresyon ‘kendini arındırma’ davranışına da neden olabilir. Büyük ve köklü değişimler bu değişimleri yaşayan toplumlarda “Şimdi biz kimiz?” şeklinde kimliğe ilişkin sorular ortaya çıkmasına yol açar. Kimliğin belirli özellikleri dışlanabilir. Örneğin büyük grubu pis bir palto giyen bir insan olarak düşünün. Kişi paltosundaki lekeye bakar ve bunu istemediğine karar verir. Temizlenmek istediği için paltosunu sallır ve atar.

Kendini arındırmaya bir örnek yine Yunan toplumundan verilebilir. Örneğin dört asır Türk egemenliğinde yaşamış olan Yunanlılar “Biz kimiz?” sorusunu kendilerine sordukları zaman ilk yaptıkları şey Türkçeyi atmak olmuştur. Yahut Letonyalılar Sovyetler Birliği’nden ayrılırken mezarlıklarından Rus mezarlarını çıkartmayı istemiş, Sırlar yeniden büyük Sırbistan olmak istedikleri zaman işe Müslümanları öldürmekle başlamışlardır. Sizlere bu sürecin ne kadar tehlikeli olabileceğini anlatabilmek için, bilerek bariz örnekler verdim. Arap Baharında da bu tür süreçlerin ortaya çıkma ihtimalinin çok büyük olduğunu düşünüyorum. Bu süreçleri incelemek gerekir ve incelemek için de bir zemin gerekir. Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin açılmasıyla bu zemin teşkil edilmiş oldu.

Bildiğiniz gibi son günlerde Arap dünyasında Türkiye’ye karşı ve Türk Başbakanı Sayın Erdoğan’a karşı bir ilgi söz konusu oldu. Bu durum tüm Müslümanların liderliğini akla getirdiği için bize gurur verse de bunu ele alırken asıl meselenin yukarıda anlattıklarım çerçevesinde bir kimlik meselesi olduğunu unutmamak gerekir. Politik psikoloji araştırmaları göstermiştir ki önce etnik kimlik gelir ve din ikinci derecede önemlidir. Ne yapsan etsen, eninde sonunda etnik kimlik hâkim olur. “Biz kimiz?” süreci devam ettikçe kendini Mısırlılık, Suudi Arabistanlılık olarak gösteren bir etnik kimlik arayışı öne çıkacak. Böyle olunca “onlar” kendi liderlerini arayacaklar. Bu durumun çok önemli gelişmelere neden olacağını tahmin ediyorum. Bazıları çok iyi olacak, bazıları ise tehlikeli olacak. Bu süreçleri çok iyi anlamamız gerekiyor. Sayın Prof. Dr. Abdülkadir Çevik’in kurduğu Politik Psikoloji Merkezi bu süreçleri inceleyebilir.

Sosyal bilimler bize görünen olayları çok ayrıntılı olarak anlatıyor. Bunları bileceğiz ki olayları analiz edebilelim. Fakat bir de görünmeyen etmenler var. Daha önce de bahsettiğim gibi bunlar da genellikle psikolojik etmenler oluyor. Geçmişte İsrail Parlamento başkanı Avraham Burg’ün misafiri olmuştum. Onunla İsrail kimliği üzerine sohbet etmiştik. İsrail küçük bir ülke ve uluslararası ilişkilerde tek bir insan tipinden oluşan tek bir

millet oldukları zannediliyor. İsrail vatandaşlarının çoğu Avrupa'dan geldi ve gelmeden önce, geçmişlerinde bir soykırım yaşantıları vardı. Bir milyon'a yakını Rusya'dan geldi ve örneğin bu grup din dersi görmediğinden din kavramına çok uzaktır. Seksen bin kadarı Afrika'dan geldi ve siyah vatandaşlar. Türkiye'den ve Kuzey Afrika'dan gelenleri de düşündüğümüzde oldukça heterojen bir gruptan söz ediyoruz. Birbirinden bu kadar uzak geçmişi olan insanları bir araya getirmek ve bir arada tutmak oldukça zor bir husustur. "Biz kimiz?" sorusunun yanıtı İsrail'de çok karmaşıktır. Bu soruya yanıt ararken bir düşmanın olması işleri basitleştirir. Daha önce kendini arındırmadan, içe alma ve dışa vurmada söz etmiştim. Kimlik arayışı sürecinde bir düşmanın olması kendi yapındaki kötü ya da istemediğin özelliklerini düşmanın üzerine atmana yarar. Yani politik psikolojinin bakış açısına göre İsrail'in bir ulus haline gelme, milli kimlik oluşturma sürecinde bir düşmana ihtiyacı vardır. Filistin kimliği ise, İsrail kimliğine karşı ortaya çıkmış daha yeni bir kimlik. İsrail bölgeye geldikten sonra aşağılanan, kötü davranılan, hor görülen Arapların benimsediği, mazoşistik bir kimlik. Filistin bayrağı mazoşizmin bayrağıdır. Bu mazoşistik kimlik İsrail'in çok işine yarıyor. İsrail toplumunun büyük bölümünün anılarında soykırımın izleri var ve mazoşistik Filistin kimliği sayesinde İsrail kendi travmasını dışsallaştırıyor. Diyor ki asıl eziyet gören ben değilim 'onlar'. Bu durum ülkelerarası ilişkiler üzerinde fena halde etkili oluyor. Örneğin Arap ve İsrailli delegeler bir araya geldiği zaman bu süreç bir anda ortaya çıkıyor. Çok ilginçtir ki bu toplantılarda eğer İsrailli delegeler Filistinli delegelere çok iyi davranırsa, mazoşistik kimlik bunu kabullenmiyor, bir direnç ortaya çıkıyor ve toplantı mahvoluyor. Bu mantık dışı gibi görünen olay aslında bilinçdışı, psikolojik süreçlere ikincil ortaya çıkıyor.

Yüzeydeki şeyleri iyi öğrenmek gerekiyor. Çünkü gerçek dünya orasıdır. Gerçek dünyada yolunda gitmeyen şeylerin nedenleri ise genellikle daha derinlerde saklı. İşte bunlar psikolojik etmenlerdir. Sayın Abdülkadir Çevik ve grubu bu görünmeyen şeyleri inceleyecektir. Bu tür bir yaklaşıma Türkiye'de çok ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Özellikle de bitmek tükenmek bilmeyen Kürt sorununu çözmek için. Hepinizin bildiği gibi dün Ankara'da bir patlama oldu ve insanlar öldü. Fakat bu sürece o kadar çok alışmışız ki bugün nasıl olduysa her şey normale döndü. İşte bu "hızlı normale dönüş" durumun ne kadar vahim olduğuna işaret etmektedir. Sayın Çevik ve ekibine Türkiye'deki bu süreçleri inceleme fırsatı umarım verilir.

İngiltere'deki Lordlar Kamarası'nda Liberal Demokratların Sözcüsü ve aynı zamanda psikiyatrist ve psikanalist olan Lord John Alderdice Kuzey İrlanda'da terörizmi durdurmak için yaptıkları tarihe geçmese bile biliyorum

ki onsuz bunlar yapılamazdı. 2007 yılında Lord Alderdice, Prof. Abdülkadir Çevik, ben ve diğer arkadaşlarımızla disiplinlerarası bir yaklaşım sunan Uluslararası Dialog Girişimi'ni başlattık. Ben Bahçeşehir Üniversitesi'nde hocayken başlattığımız bu platformda yılda iki kere düzenli toplantılar yapılmaya başlandı. Türkiye'den İran'dan, İsrail'den, Almanya'dan, Rusya'dan, Filistin'den, İngiltere'den ve Amerika Birleşik Devletleri'nden psikanalistleri, siyaset bilimcileri, tarihçileri ve televizyoncuları ve farklı alanlardaki uzmanları dünyadaki gelişmeleri farklı açılardan analiz edebilmek için bir araya getiriyoruz. Pek çok açıdan dünyada yaşanan gelişmelere baktıktan sonra en son psikolojik bakımdan gelişmeleri ele alıyoruz. Bu dönemki yedinci toplantımız yarın, POLPAUM'un açılışından bir gün sonra, Ankara'da başlayacak. Temenni ederim ki Uluslararası Dialog Girişimi ve Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi ortak çalışmalar yürütürler.

Ankara Üniversitesi'ni POLPAUM'un kuruluşu sebebiyle bir kez daha tebrik etmek isterim.

Hepinize beni dinlediğiniz için bir kez daha teşekkür ederim.

NEW WORLD ORDER, ARAB SPRING AND TURKEY

Vamık D. VOLKAN, Mehmet ŞAHİN, Farrokh NEGAHDAR

Editor : B.Senem ÇEVİK - ERSAYDI, BORA BASKAK

Ankara University Center for the Study and Research for Political Psychology (POLPAUM)

**NEW WORLD ORDER, ARAB SPRING AND
TURKEY**

**ANKARA UNIVERSITY CENTER FOR
THE STUDY AND RESEARCH OF
POLITICAL PSYCHOLOGY**

Edited by:

B.Senem ÇEVİK-ERSAYDI

Bora BASKAK

Translation:

Gözde FİRİDİNOĞLU

Editorial Assistance:

Şükran ELMALIOĞLU

ISBN: 978-605-136-055-3

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ

İncitaşı Sokak No: 10

06510 Beş evler / ANKARA

Tel: 0 (312) 213 66 55

Basım Tarihi: 18/05/2012

CONTENTS

About POLPAUM.....	V
About the Contributors and Editors.....	VI
Foreword Cemal Taluğ, Rector	XI
Foreword Abdülkadir Çevik.....	XIII
Preface.POLPAUM.....	XV
1950-1960 Arab Revolutions and 2011 “Arab Spring”: Similarities and Differences Mehmet Şahin.....	1-13
Middle East In Transition: A Trade off Between Democracy and Secularism, Farrokh Negahdar	15-20
Some Thoughts on Political Psychology, Vamık D. Volkan.....	21-28

About POLPAUM

Political psychology is a new scientific field which explores the relations between large groups, masses, nations and analyzes the psychological factors determining these relations. For the last thirty years, political psychology has rapidly developed all around the world as one of the most innovative scientific research and analysis fields. Furthermore, political psychology examines the relations between leaders and their followers, the relations between leaders and large groups, terrorism and the psychology of terror and the psychodynamics of social movements. The new way of psycho-political thinking provided by political psychology introduces a new way of understanding for international relations, diplomacy and offers peaceful negotiations in conflict areas. The method of analysis is based on the principles of an eclectic and integrative understanding of analytical psychology. Thus, rather than the superficial consideration of the attitudes on both national and international level and the apparent psychological problems, indeed political psychology embraces the leading motives reaching as a result of the profound and comprehensive examination. As a new way of thinking and as a developing field political psychology offers a different perspective in diplomacy and politics during times of conflict between different groups threatening peace. Consequently, to engage in and benefit from political psychology in Turkey, the Center for Political Psychology was first established under the Turkish Prime Ministry in 1992 (until 1997). The field of political psychology was then re-introduced with the establishment of the Political Psychology Association in 2006.

The Center for the Study and Research of Political Psychology was established as a part/sub-branch of Ankara University to bring interdisciplinary academia together to do scientific research. The Center is currently the first and only one that is established under the roof of a university in Turkey, which therefore carries much responsibility.

About the Authors

Mehmet Şahin

Born in Kahramanmaraş, Turkey, Mehmet Şahin holds a bachelor's degree in history and master's degree in international relations from the Middle East Technical University. Şahin has a PhD in international relations and is currently teaching as an associate professor at Gazi University, Ankara. His areas of academic interests are the role of religion in international relations and the Middle East. He is the co-editor of four books on Syria, Israel and Iran on Middle East policies as well as another book on the Second Gulf War. He is the author of a book based on the relations between religion and foreign policy. Şahin is the co-editor of "Akademik Ortadoğu", a peer-reviewed bilingual academic journal, the first of its kind in Turkey emphasizing on Middle Eastern studies. Mehmet Şahin is an advisor at ORSAM, a Turkish think-tank focusing on the Middle East and is a frequent commentator on various television and radio programs.

Farrokh Negahdar

Farrokh Negahdar, 1946, born in a middle class civil servant family, an activist and thereafter a leader of Iranian student movement during the 60s. He was held in prison for about 10 years, (1968-1978). He was convicted because of his role in student movement and also because of his membership in the founder group of Fadaian Organisation. Farrokh Negahdar rejoined to Fadaian after his release from prison and soon after was recognised as the leader of the whole movement. He was formally elected as the leader of the Organisation of Iranian People's Fadaian (Majority), OIPFM, www.fadai.org, in May 1982 and held the position until August 1990. He is living abroad, in exile, since May 1983. He is married to Saba and has got one son, 29. Farrokh Negahdar is a well-known left politician and influential political activist and theorist, who has got interests in the area of decision science, policy process and policy analysis. A selection of his works, which covers the period of 1990-1997, is published in 'Democracy for Iran' (1997) (<http://www.iran-emrooz.net>). Farrokh Negahdar is one of the most credible and demanded political analysts on Iranian domestic and foreign politics and policies. Farrokh Negahdar is graduated from the University of London. He is awarded BSc in Economics and Politics and two masters, in Public Policy and Education. His dissertation is about the invention of models of Policy Analysis by employment of the basic concepts of microeconomics, as metaphors, in the area of policy making and policy analysis. Farrokh Negahdar is among the founders of the United Republicans of Iran, www.jomhour.com, a broad-church, non-monarchist, non-islamist alliance of freedom lovers of Iran. An archive of his works, from the threshold of the Iranian Revolution 1979, up to date can be found in his personal Persian website, www.negahdar.net

Vamık D. Volkan

Vamık D. Volkan, M. D., DLFAPA, FACPsa, was born to Turkish parents in Cyprus. Before coming to the United States in 1957 he received his medical education at the School of Medicine, University of Ankara, Turkey. He is an Emeritus Professor of Psychiatry at the University of Virginia, Charlottesville, Virginia, the Senior Erik Erikson Scholar at the Erikson Institute of Education and Research of the Austen Riggs Center, Stockbridge, Massachusetts, and an Emeritus Training and Supervising Analyst at the Washington Psychoanalytic Institute, Washington, DC. He holds Honorary Doctorate degrees from Kuopio University, Finland and from Ankara University, Turkey.

Professor Volkan was the Medical Director of Blue Ridge Hospital (1978-1994) and the Founder and the Director of the Center for the Study of Mind and Human Interaction (CSMHI) (1987-2002) at the University of Virginia. CSMHI applied a growing theoretical and field-proven base of knowledge to issues such as ethnic tension, racism, national identity, terrorism, societal trauma, leader-follower relationships, and other aspects of national and international conflict. Because no single discipline can fully illuminate such deep-seated and complex issues, CSMHI's faculty and board included experts in psychoanalysis, psychiatry, diplomacy, history, political science, and environmental policy.

Dr. Volkan was a member of the International Negotiation Network (INN) under the directorship of the former President Jimmy Carter (1990-2002). INN was a flexible, informed network of former heads of state, Nobel Peace laureates, eminent persons and conflict resolution practitioners dedicated to resolving international conflicts through peaceful means. He was also an Inaugural Yitzhak Rabin Fellow in Tel Aviv, Israel; a Temporary Consultant to the World Health Organization (WHO) in Albania and Macedonia; a Visiting Professor of Law at Harvard University, Boston, Massachusetts; a Visiting Professor of Political Science, the University of Vienna, Vienna, Austria; and a Visiting Professor of Political Psychology, Bahçeşehir University, Istanbul, Turkey. He was also a Visiting Professor of Psychiatry at Ege University, Izmir, Turkey; Ankara University, Ankara, Turkey; and Cerrahpaşa Medical School, Istanbul, Turkey.

Dr. Volkan is a recipient of numerous awards including Nevitt Sanford Award given by the International Society of Political Psychology (ISPP) for his work on political psychology; Max Hayman Award given by the American Orthopsychiatric Association for his contributions to the psychology of racism and genocide; L. Bryce Boyer Award given by the Society for Psychological Anthropology for his study of post-Ceaușescu Romania and the Margaret Mahler Literature Prize for his writings on clinical issues. Dr. Volkan also received the Sigmund Freud Award given by

the city of Vienna, Austria, in collaboration with the World Council of Psychotherapy. He was a Fulbright/Sigmund-Freud-Privatstiftung Visiting Scholar of Psychoanalysis, and a Board Member of the Freud Foundation, in Vienna, Austria.

Professor Volkan is the author or co-author of 42 books and the editor or co-editor of 10 more. He has published about 500 scientific papers or book chapters. His work has been translated into many languages. He was the founder and editor (from 1987–2003) of a quarterly journal, *Mind and Human Interaction*, which opened meaningful dialogues between the disciplines of history, culture, politics, and psychoanalysis. He has served on the editorial boards of 16 professional journals including the *Journal of the American Psychoanalytic Association* and *Political Psychology*. Dr. Volkan has also given hundreds of lectures and keynote addresses. He has spoken in Australia, Austria, Canada, Chile, Croatia, Egypt, Estonia, England, Georgia, Germany, Greece, Holland, Italy, Lebanon, Mexico, New Zealand, Northern Cyprus, Norway, Peru, Russia, Senegal, South Africa, South Ossetia, Spain, Sweden, Switzerland, Turkey and U.S.A. He is a former President of the Turkish-American Neuropsychiatric Society, the International Society of Political Psychology, the Virginia Psychoanalytic Society and the American College of Psychoanalysts.

Dr. Volkan worked in various countries (such as Israel, Egypt, Soviet Union, Russia, the Baltic Republics, Croatia, Albania, Romania, Kuwait, Georgia, South Ossetia, Turkey) over three decades, brought various “enemy” representatives together for unofficial dialogues, spoke with many world political leaders and spent time in refugee camps. He developed new theories about large-group psychology and suggested new strategies for peaceful co-existence. He was nominated for the Nobel Peace Prize for four times (2005-2008) supported by letters from over 25 countries.

B. Senem Çevik-Ersaydı (Editor)

B. Senem Çevik-Ersaydı, PhD is a political communication expert. After receiving her Bachelor's and Master's degrees from California State University, San Bernardino Çevik-Ersaydı continued her doctoral studies on political psychology in Gazi University, Ankara, Turkey. Çevik-Ersaydı is currently on the advisory board of Ankara University Center for the Study and Research of Political Psychology. She has edited two books in Turkish and is a frequent comentator on 21.Yüzyıl Türkiye Enstitüsü -Institute for the 21st Century in Turkey- and Politik Psikoloji Derneği -Turkish Political Psychology Society-. She is the editor of two books and associate member of the International Dialogue Initiative (IDI).

Bora Baskak (Editor)

Dr Baskak, M.D is a psychiatrist and research fellow at Ankara University School of Medicine, Psychiatry Department. His research primarily focuses on the role of environmental factors in the etiology of psychiatric disorders. He uses a translational approach to determine cognitive and neurobiological correlates of sociological phenomena and their relationship with psychiatric disorders.

Foreword

Dear Minister, Distinguished Members of the Diplomatic Corps,
Faculty Members and Esteemed Guests

Welcome to this meeting organized by Ankara University Center for the Study and Research of Political Psychology (POLPAUM).

Political psychology is a recently emerging and interdisciplinary scientific field. Today it is my pleasure to share with you the launching of Ankara University Center for the Study and Research of Political Psychology. The distinguished research team of the Center will initiate the very first scientific studies in this area in Turkey.

Political psychology is a new method of discourse, aiming to analyze not the apparent aspects of social and political events, but rather their unnoticed underlying dynamics. Interdisciplinary analysis methods of this kind have great importance in understanding the ever changing and transforming dynamics of societies in a globalizing world. As Ankara University, we put great emphasis on seizing the contemporary developments through this new interdisciplinary field.

I am fully convinced that the establishment of the Ankara University Center for the Study and Research of Political Psychology (POLPAUM) and the analytical work which will be provided by this new Center will contribute significantly to our international relations as well as the comprehension of the political and social developments taking place in our Country.

Ankara University, since its foundation in 1946, has been a cradle to prominent scientists who have made significant contributions to the human knowledge with their work. One of them is the founder of political psychology, Prof. Dr. Vamik Volkan. It is our great pleasure to welcome Prof. Volkan, also a laureate of our University's Honoris Causa, who has represented Ankara University in international academic milieu with great success, as our guest of honor on this occasion. Having him on the Advisory Board of the Center is also our pride.

The panel that will be held today on the occasion of this opening is titled as *"The New World Order, the Arab Spring and Turkey"*. It is a leading subject on the world's agenda. This event will be an ultimately important one, as it will provide a proper setting to share different perspectives and to make in-depth analysis on the subject, before representing them to the society.

The demonstrations that began more than a year ago in the countries of North Africa and the Arabian Peninsula, namely the Arab Spring, and the political power relayed are of interest to us because of our historical ties with these states and current interests of our Country. The discussion on the Arab Spring during this process, with its psycho-political dimensions and with an interdisciplinary understanding, will reveal the significance of Ankara University Center for the Study and Research of Political Psychology.

Prof. Dr. Cemal TALUĞ

Rector

Foreword

20 years ago, as a result of the invasion of Kuwait by Iraq, a military operation took place led by the Americans. After that, in 2003, a new intervention in Iraq took place toppling the Iraqi leader Saddam Hussein. With the execution of Saddam Hussein, it was realized that the dictatorships in the Middle East came to an end.

Injustice, unemployment, poverty, corruption and illegality in the political domain are the main reasons that triggered the change in the Middle East, in 2010. Hence, the political regimes in North Africa and the Middle East began to change one by one. During this process, the states which desire to maintain their regional hegemony may still be trying to manipulate the people as they did in the beginning of the 20th century. These states act in a contradictory way, on one hand promoting the demands of the public in some countries, while turning a blind eye to these demands in some other countries.

The process described as the “Arab Spring”, which is very multidirectional and complicated, has expanded from Tunisia to Egypt, Yemen, and Syria. The Arab Spring caused administrative and leadership changes in all effected countries other than Syria. Although the Arab Spring stemmed from the demands such as freedom, democracy and active participation in government affairs, these demands have not been reached yet. On the contrary, after toppling Hosni Mubarak Egyptians experienced disappointment owing to the new government mostly formed by military officials. In Egypt, the great expectations and ideals are replaced by promise and hope for now. The situation in other countries witnessing the change has not been clarified, yet.

After the fall of the Ottoman Empire, the Middle East has not had a proper order. Even though the region had some charismatic leaders, such as Gamal Abdel Nasser, who provided a state of belonging and identity within the Arab world, Egypt under his rule was not smoothly functioning. The rich oil and natural gas reserves and the critical security position of the Middle East for Israel turn the region into an area where the hegemonic powers challenge one another. On one hand there is the US, the European Union, on the other hand there is Russia, China, India and also among them Turkey.

Turkey could not turn a blind eye to the developments in the Middle East and North Africa, since Turkey has both kinship -especially with the boundary states- and historical connections. At the same time, the states in the region do not want Turkey to stay behind, nevertheless, they do not want Turkey to intervene in every domain. These states in question have such a

dilemma. While they are expecting a kind of protection from Turkey as a reflection of the Ottoman era, they oppose the protectionism that could become a threat to their identities.

From this point, it is essential to consider the current situation and the future of the Arab Spring through a multidisciplinary approach in order to analyze the future developments. I want to thank Professor Vamık D. Volkan, the member of the advisory committee of POLPAUM, Iranian political analyst Farrokh Negahdar and Associate Professor Mehmet Şahin, expert on the Middle East. Furthermore, I want to thank Professor Cemal Taluğ, the Rector of Ankara University, who has supported the establishment of POLPAUM within a university for the first time in Turkey.

Abdülkadir Çevik, M.D, HfAcopsa

Professor of Psychiatry

Ankara University

Preface

The shift towards globalization and consumption society in politics and economics has been shaping the world mostly in the second half of the 20th century. As a matter of fact, the presence of political and economical movements relies on whether these movements have a strong societal base. Despite being disregarded most of the time, developments in psychology and psychiatry caused a paradigm change in defining the individual and identity. The new definition of the individual –maybe because it is more suitable for a puritan orthodox ethics- legitimized the “competitive entrepreneurial individualism” concept of capitalism. This change in individual psychology has even affected the most collectivist societies and caused the “new world order” –as it is frequently stated in a uni-polar/global world- to be perceived as acceptable. With modernization the need to define the individual has emerged as a necessity where an individual’s inner world is redefined through psychology and psychiatry. It will be negligent to analyze the economic and political changes, including the Arab Spring, without considering the need to redefine the individual. On the other hand, individualism and collectivism should not be seen as two contradictory concepts. Individualism can actually flourish and benefit the public if democracy, equality and secularism are provided.

Globalization, consumption age, shifts in identity and identification perceptions and increasing individualism are probably the most important effects of the 20th century. On the other hand, the 21st century began with a traumatic and threatening terrorist attack. Maybe for the first time with these terrorist attacks the global hegemonic power of the unipolar world, the U.S., started to think about its awaiting decline. The new communication technologies which are developing and triggering a feeling of uncertainty are creating a global village, improving the chances of accessing information, accessing news and political participation. As it is difficult to let go of power, it is also difficult for emerging powers to secure their positions in the new world order.

In this new world order the people of the Middle East is demanding to become not the “object” of history but rather the “subject”. The sense of centuries long of betrayal –both by the hands of Westerners and their own autocratic leaders- triggered the Arab movements at a right time which started with Tunisian Mohammed Bouazizi’s self immolation and spread throughout the Middle East. For that reason, suggesting that these movements started out of nowhere is disregarding the legit demands of the Arabs to become the subject of history and to be represented in the political sphere. On the other hand, it will be quite naïve to think that these simple

demands of the public are not shaped by those powers that would like to keep their present position in the region. In this regard, evidently external powers are trying to intervene in what can be defined as the “Arab Spring”, “Arab Awakening” or “Democracy Tsunami”. The reason behind this is because it is still unknown who the public will elect against the known and ally regimes. This uncertainty creates a great level of anxiety and concern among the neighboring countries and the international community. Nations just like individuals want to foresee the future, they want to know what lies in the future. That is why the current uncertainty in the Middle East is closely observed by the international community. Whether there will be a true democracy or not and whether the new administrations will allow all fractions of the societies to participate in the political sphere will determine the structure of these movements. Therefore, it might be quite early to agree on a terminology regarding the Arab movements.

It is however possible to say that the world as we know currently will be a different one after the “Arab Spring”. Following the recent democratic elections in the Middle East it became obvious that religion is an important factor in this region. In this manner, it is possible that the Middle East emerging from these movements will bond religion and democracy. The “Arab Spring” has demonstrated as the leaders repressed the communities, the public felt the urge to be included in the political system. For that reason, the “Arab Spring” might result in public demand for inclusion and more rights not only in the Arab Middle East but all around the world. This may eventually push the governments to engage into a dialogue with those groups not thinking like the majority. Change is the key paradigm of the 21st century. It seems that Turkey will also be effected by this change. Turkey has been transforming the Middle East with her ever growing soft power in the recent years. Yet, as Turkey is transforming the Middle East she will also need to transform within, and answer the demands in the country. Only then, Turkey can continue to be an inspiration as she was a role model for the aggrieved nations at the beginning of the 20th century.

B. Senem Çevik-Ersaydı and Bora Baksak
April 2012 Ankara

1950-1960 ARAB REVOLUTIONS AND 2011 “ARAB SPRING”: SIMILARITIES AND DIFFERENCES*

Mehmet Şahin

Abstract

How the “Arab Spring” will develop, to which direction it will go and most important of all, what its consequences will be is of great importance. Therefore, in order to understand the “Arab Spring”, a thorough review of the important political waves that had been experienced in the region, especially after the collapse of the Ottoman Empire until today is necessary. At this point, it is evident that the characteristics and the results of the Arab reforms of the 1950s and the 1960s will be helpful in understanding the meaning and direction of the “Arab Spring”, since the direction of the “Arab Spring” and its outcome seems to have the potential to deeply affect not only the Arab Middle East but also the whole region and international politics. For this purpose, this article will analyze the “Arab Spring”, by discussing the basic characteristics and results of the Arab reforms of the 1950s and the 1960s. As it is with all revolutions, the “Arab Spring” includes differences compared to the previous revolutions, in parallel with the conditions of our present time. Even if the popular movements in the Arab Middle East are already characterized as the “Arab Spring”, it can be seen that there are some serious obstacles ahead.

Key Words: Arab Spring, Arab Revolutions, Middle East, Popular Movements

Introduction

The end of the Pax-Ottomana and the end of the World War I (1914-18) generated a political turbulence in the Middle East in a general sense specifically in the Arabian Middle East. Even though almost a century has passed, Middle East still continues to be the tectonic region of the world in the political sense. Arab leaders of the period, who were under the impression that they would be independent once the era of the Ottoman

* This article is printed with the permission granted by the editors of the Mülkiye Journal where it was originally published. Full citation: Mehmet Şahin, “1950-1960 Arap Devrimleri ve 2011 ‘Arap Baharı’: Benzerlikler ve Farklılıklar”, Mülkiye Dergisi, Fall 2011, Number 272.

Empire was over, understood that they had actually been deceived by the decisions made during the Paris Congress in 1919 and at San Remo in 1920. The outcome of the Arab revolt against the Ottomans under the leadership of nationalist Arab leaders supported by the hegemonic states of the period, the United Kingdom and France was not as expected.¹ From the Arab perspective, the only change was the master. Instead of Muslims (Turks) the new masters were Christians (British and French).² Thereby, the Arabs' first revolt did not end as it was expected. This was the first wave of the reshaping of the political geography in the Arab Middle East. While the political structure of the Middle East was reshaped during this period, Arabs still could not gain their independence. The newly emerged Arab states either went under the French or British mandate, or they were forced to act under the yoke of these states. Briefly stating, Arabs were not given a chance to take charge of their own fates. The United Kingdom and France which retained the power to determine the political fate of the region, played decisive roles in determining the ruling elite, as it was in determining the political boundaries. The order which had been established in the Arab Middle East during this period, that is, at the end of World War I was able to be maintained roughly until the end of the World War II (1939-45).

The political environment caused by the World War II has led to the second wave of political change in the Arab Middle East. The order which had been established at the end of the World War I began to disintegrate during the 1940s and the developments which are known as the Arab revolutions were experienced during the 1950s and the 1960s. During this process republican regimes replaced monarchies in Egypt (1952), Iraq (1958) and Libya (1969).³

1950-1960 ARAB REVOLUTIONS

From the geo-political perspective of the region, the developments which had been experienced in the Arab Middle East during the 1950s and the 1960s may be considered as the second wave, because Arabs, who could not achieve full independence at the end of the World War I, fought for their full independence at the time of the World War II. This wave of

¹ Regarding Arab independence movements during this period, please see: Ömer Kürkçüoğlu (1982). *Osmanlı Devleti'ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketleri (1908-1918)*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Zeine N. Zeine (2003). *Türk-Arap İlişkileri ve Arap Milliyetçiliğinin Doğuşu*, İstanbul, Gelenek Yayıncılık.

² Peter Mansfield (2000). *Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası*, Çev. Salih Yurdakul, İstanbul, Söylem Yayınları, p. 80.

³ George Lenczowski (1980). *The Middle East in World Affairs*, London, Cornell University Press.

independence emerged both against the outside world and against the ruling elite who had close relations with the outside world.

It can be concluded that the revolutions of the 1950s and the 1960s were similar to each other, without taking into account the internal structures of the related countries. As a matter of fact, if the objectives and ideologies of the actors of the revolutions were to be reviewed, similarities will be seen.⁴

Basic Characteristics

The Actors: One of the most important characteristics of the revolutions during this period is the existence of leaders who led the movements. The leadership cadre belonged to the military bureaucracy or the group of intellectuals defined as the modernizing elites. In addition, this cadre had received training at vocational schools established to train mainly personnel for the bureaucracy. As the result of the training they had received, revolutionary leaders ideologically were not only against foreign domination but also against the authority of the urban rich merchants, tribes and land-owning families in their own countries. The subject cadre had aimed at a national restructuring. The Western countries' military and political domination in the region and its effects on the culture and religious cultural identity of the local community was considered as the most important. For this reason, many leaders were under the impression that political organizations and education, instead of economy and technology was the driving force behind the Western power. As a result, leaders decided to imitate the West.⁵ The mindframe of the revolutionary cadre forced them to design the community from top to the bottom by force.

Their Aims: The revolutions in the Middle East during this period had two basic aims, one of them political and the other one socio-cultural. First of all, in the political sense all of the revolutions in the Middle East aimed at securing national independence and territorial integrity against colonial and imperialist domination of the West. Secondly, since the leading officers were considered as being pawns of the West and as obstacles preventing modernization, they were intending to eliminate covertly or overtly the leading officers (the King) or at least take them under control.⁶ In fact, while the monarchies in some countries such as Egypt, Iraq and Libya had ended

⁴ Kemal Karpaz (2001). *Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, Çev. Recep Boztemur, Ankara, İmge Yayınları, p. 128.

⁵ Karpaz (2001) p. 129.

⁶ Karpaz (2001) p. 130-131.

because of the revolutions of the 1950s and the 1960s, some monarchies were able to survive by adopting the nationalist and modernization objectives of the revolutionary cadres to a certain extent.⁷

As it was mentioned above, the second aim of the Middle East revolutions of the 1950s and 1960s was socio-cultural. In general, measures were taken to achieve a certain level of change or modernization. As mentioned previously, revolutionary cadres acted upon culture and values, rather than economy, science and technology. Apparently, their aim was to create a modern, dynamic and progressive society with the principles of humanity and an authentic national culture. In short, the most important aim of nationalist / progressive / reformist leaders was to develop an independent and modern state and a community structure, for which the most important elements of compliance language, culture, ethnicity, history and future expectations.⁸

In accordance with the education they had received, the revolutionary cadres in a sense were struggling to structure a society similar to the Western model. They preferred to do it from the top to the bottom. But the result was not as they had expected. They uncovered an authoritarian state structure, instead of a powerful society.⁹

Their Ideologies: The ideologies of the Middle East Revolutionary groups may be defined as nationalist, modernistic and progressionist, even if there were differences according to time and countries. This approach was a new orientation in the society and political field in the Middle East. In the political sense, transition from monarchy to republic and the removal of the old cadres who were related with the old regime, were important steps that needed to be taken in order to realize whatever they understood from modernization. But soon, the revolutionary cadre was transformed into a group of ruling elites and the nationalist/modernization/ progressionist ideologies were transformed into means of legitimizing their power. The more the revolutionist cadre and their supporting bureaucratic elite lost their initial nationalistic driving power, further they moved away from the masses. Although nationalist / modernizing / progressive ideology was very functional at the beginning in getting support from the masses, it lost its effectiveness due to non-fulfillment of the economic, social and cultural expectations of the masses.¹⁰ Additionally, ideology of the revolutionist

⁷ Karpat (2001) p. 131.

⁸ Karpat (2001) p. 131.

⁹ Karpat (2001) p. 130-131.

¹⁰ Karpat (2001) p. 132.

cadre got into conflict with the traditional mass culture in the course of time and as a result of this the subject cadre moved further away from the mass which it managed.

Their Characteristics: The revolutions that took place during this period have the characteristics of its time, as in every period. Revolutions in this period were based on Arab nationalism.¹¹ That is, the leaders were getting their legitimacy and power from Arab nationalism. As it was with Abdel Nasser example, that is why Arab people supported revolutionary cadres with such ease. At the same time, the revolutionary cadre's anti-Western feature was also manifested. For this reason, while the revolutionary cadres had appeared with anti-Western features in order to provide independence for their countries, they also initiated struggles against their kings, whom they believed to be in cooperation with the West. Since the revolutionary cadre was anti-Western, they kept closer to the Eastern Bloc. This closeness was reflected in their ideologies also. As a matter of fact, socialist manner/weight was very distinct in both the Ba'athist ideology in Syria, Iraq, Egypt (Nasserism) and Libya's Gaddafi.

As a result of the revolutionary cadre being Arab nationalists, they were extremely sensitive regarding the Palestinian issue where the Israeli opposition was at the forefront. During this period, there was a uniting approach in the statements of the revolutionary cadre. The nationalist leaders implemented a rhetoric of "Arab culture", "Arab land", "Arab benefits", "Arab geography" and "Arab nationalism". It was very important for the revolutionary cadre to own all Arab problems. As a matter of fact, such rhetoric can clearly be seen in the statements/approaches in Nasser's, Ba'athist and Gaddafi's statement. Each one of the revolutionary leader was considering himself as the leader of the Arab world.

Why Were the 1950-1960 Revolutions Unsuccessful?

It can be concluded that Results of the revolutions which occurred during this period in the Middle East, were unsuccessful. As it has also been mentioned above, the revolutionary cadre had two basic purposes; the first one was to eliminate the influence of foreign powers in their countries and in the region; even if the influence of foreign powers in the region had diminished to some extent due to the effects of the period, it could not be completely eliminated, and it can be assumed that over time the effects increased even more. The second purpose was to put an end to the

¹¹ For detailed information on Arab Nationalism, please see: Adid Daviřa (2004). *Arap Milliyetçiliği: Zaferden Umutsuzluğu*, Çev. Lütfi Yalçın, İstanbul, Literatür Yayınları.

monarchies and establish democracy, a government where the state would be governed by the people. However, states that only included “Republic” in their names emerged right after the revolutions. Although long time had passed, the public could not find any place for representation in these republics. Moreover, worse/oppressive regimes were established compared to the monarchies that had been ended by the revolutionary cadre. This oppressive type of government was displayed widely in the two countries where the Ba’athists were in power (Syria and Iraq), in Egypt and Libya. In these countries “Family Republics” were established, where the administrative staff and even more importantly, certain families were in charge. For that reason, when their results are evaluated, it can be assessed that these revolutions were not truly revolutions but they were rather coups.

The most important reason for the revolutionary cadres’ failure is the huge gap between their statements and their capabilities to deliver policies. The revolutionary cadre had claimed that their ideology based on Arab nationalism, would provide solutions to all economic, internal and foreign political issues of the Arabs. With such ambitious and striking statements they were able attract masses. On the other hand, after taking office, they exhibited examples of very bad administrative practices. They governed the people almost in a state of emergency. As a result, each day leaders were further distanced from the people. While displaying dictator characteristics in the political sense, they were unable to establish a well-functioning system, in an economic sense. The nationalist leaders were unsuccessful in building a strong economy, domestic and foreign policy. As a matter of fact, nationalist Arab leaders lost every battle they fought with Israel. For these reasons, they lost legitimacy before the public and the more they lost their legitimacy, the more authoritarian they became.

2011 ARAB PEOPLE MOVEMENTS (THE ARAB SPRING)

Arab people movements which started in December 2010 resulted in regime changes in Tunisia, Egypt and Libya while affecting Arab countries such as Syria, Yemen and Bahrain. Arab people movements known as the “Arab Spring” has introduced a new political turmoil to the Middle East, the direction of which is yet not clearly known. While Arab people movements which influenced the countries in the region by means of domino effect caused instabilities in these countries they also caused new problems in foreign politics of the neighboring countries.¹²

¹² Concerning regional effects of Arab popular movements, please see: Tarık Oğuzlu (2011). “Arab Baharı ve Değişen Bölgesel Dinamikler”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı 30, p. 33-40.

What Caused the "Arab Spring"?

Even though the Arab popular movements are interpreted as the continuation of the Greater Middle East Project, resulting from American and Western initiatives by some interpreters, such approaches do not explain the "Arab Spring" by themselves. As it was explained above, the states in the region exhibiting examples of a "failed state" appear to be the main reason of the popular movements.¹³ So, what are the reasons which led to popular movements?

Young Generation: With a population growth ratio of 2,5–3 %, the Middle East is the region with one of the highest rate of population growth in the world. The Arab ruling elite, who came to power with assertive rhetoric so far, were unable to present perspective of the future to the young generation. Briefly saying, they could neither satisfy this increasing population economically, nor could they integrate them into the political system.¹⁴ When we take notice of the young generation pioneering the popular movements, the situation can be understood much better.

Widespread Corruption and Bribery: The revolutionary cadre that came to power with promises of a better future, gradually turned into corrupt dysfunctional administrations. Such a situation created intense feelings of hatred by the people and weakened the legitimacy of the regimes.

Lack of Democracy: The revolutionary cadre, that seized power implementing populist rhetoric, introduced a state with a strong central structure, instead of strong people. In the course of time, purges took place among the revolutionary cadre and governments emerged that were administered like companies which descended from father to son. Although the states had republican names, the regimes became authoritarian / repressive which controlled their people. The people had almost no authority. Any person or group who seized the power somehow, left office only if they were killed or if they died, not by their own will or by means of fair elections. As the world was getting more and more democratic, as in the Eastern European example, the administrators in the Middle East became more and more authoritarian. In a sense, they transformed into authoritarian governments controlling their people by force, instead of serving their people. The person in charge became the sole ruler in all fields of the country. Such a condition caused the public to move further away from the

¹³ Mehmet Şahin (2011). "Tunus Olayları, Ortadoğu ve Türkiye Örneği", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, sayı 26, p. 11.

¹⁴ Marina Ottaway (2011). "The Middle East is in Transition-to What?", *Insight Turkey*, Vol. 13, No. 2, p. 3.

rulers by each day. What is being experienced in the Arab Middle East today is also an outcome of the hate felt by the masses against the authoritarian governments.¹⁵

In the meantime, the revolutionary cadres were transformed into military dictatorships. The above mentioned administrations could not achieve any success related to other countries, but did not hesitate to use their military and intelligence powers against their own people. Such conditions increased the public claims, in the course of time. As a matter of fact, during the recent popular movements, democracy claims were what was spoken most frequently. Arab popular movements which are known as the Arab Spring are, generally speaking, considered as “democratization movements”.

Dependence on Foreign Countries: Even though the revolutionary cadre seized power in the 1950s and the 1960s by expelling the kings who were supported by foreign powers, they became dependent on foreign powers themselves in the course of time, because of their internal failures. This dependence in some countries was towards the Western Bloc and in some countries towards the Eastern Bloc. Countries with fragile internal legitimacy began to look for foreign legitimacy where they made their countries open to the influence of foreign powers which supported them. When the American influence in Egypt and Russian influence in Syria is considered, this situation can be better understood. Thereby, the Middle East, open to external influences, became an area of competition between the major powers. The people in the Arab Middle East, who were forced to act according to the demands of foreign countries or under a mandate for a long time, became very sensitive towards foreign interventions. In the course of time, people in the region began to consider their administrators as the puppets of foreign powers. One of the reasons of the popular movements being experienced today is the dependence of the administrators to foreign powers.

Effects of Globalization: Together with globalization, the developments in technological fields (Twitter, Facebook, Al Jazeera, and Wikileaks) caused the demands of the people, together with their hatred against authoritarian rulers to be spread widely.¹⁶ Due to the mentioned

¹⁵ Concerning lack of democracy in the Arab Middle East, please see: Glen E. Perry, (2004) ‘The Arab Democracy Deficit. The Case of Egypt’, *Arab Studies Quarterly*, Vol.26, No.2, p. 91-107.

¹⁶ Facebook and Twitter key to Arab Spring Uprisings: report, <http://www.thenational.ae/news/uae-news/facebook-and-twitter-key-to-arab-spring-uprisings-report> (date of access

developments in technology, the young generation was able to get together faster and in a more organized manner to conduct mass demonstrations.¹⁷

"Basic Characteristics of Arab Spring"

When the 2011 Arab popular movements are compared with the revolutions to those of the 1950s and the 1960s some serious differences can be seen.

The Leader: The Arab popular movements are not leader based actions similar to those of the 1950s and the 1960s. They consist of masses who are not satisfied by the present administrations and who got together by themselves in a sense, by means of new technological tools such as Twitter and Facebook. Therefore, the popular movements of 2011 may be defined as movements without any leader. This situation may be considered both as an advantage or a disadvantage. It's a disadvantage because it is very difficult for a mass without a leader to achieve results. It is an advantage because all fractions participating in the popular movements may speak up their thoughts freely. The community does not have to get together only around the thoughts which are imposed by a leader.

Ideology: Contrary to the Arab revolutions of the 1950s and the 1960s, the Arab popular movements in 2011 have emerged as movements without any ideology. Each fraction who was not satisfied with the administrations participated in the popular movement, even if there were some differences among countries (youth organizations, liberals, leftists, Islamists, ethnic and religious groups which were left out of political participation). Almost the only common point among these very different groups is the removal of the dictator from the government, who had been holding the power for a long time. Within this context, the general public was able to take action not around an ideology but the democratization of the existing system, although with different requests.

Purpose: As it is understood from what have been told by the mass who had taken action, the main purpose is to establish a more egalitarian, inclusive and pluralistic political order. In short, greater participation in political and economic life, is requested by the masses. As the result, the desire to live a more dignified life comes to the forefront.

10.09.2011), Peter Beaumont, (2011) "The truth about Twitter, Facebook and the uprisings in the Arab world", *the Guardian*, 25 February.

¹⁷ Regarding the role of a youth organization in the Arab popular movement, please see: İsmail Numan Telci, (2011) "6 Nisan Hareketi: Yeni Bir Sosyal Aktivizme Doğru Mu?", *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı. 28, p. 98-105.

Characteristics: The characteristics of the 2011 Arab popular movements are also different than the revolutions that took place in the 1950s and the 1960s. While the revolutions that took place in the 1950s and the 1960s had modernistic / contemporaneous / secular and nationalist characteristics, the 2011 Arab popular movements pave the way for the indigenous / traditional values to become clearly visible, in addition to Western referenced demands such as democracy / pluralism / human rights and participatory democracy. Accordingly, the Islamic thought which had been repressed for almost a century, will probably be the most visible part of the new political and social structure which is being established with the subject movements. A review of the revolutionary history of the world demonstrates that since 1979 Islamic Revolution in Iran, another one of the history of de- secularization is with the “Arab Spring.”

Contrary to the revolutions/leaders of the 1950s and the 1960s creating a single elite based on a single mentality, it is understood that with the popular movements of 2011, a new pluralistic mentality with pronounced effects of political Islam and ruling elite will emerge

Even though the public seems to be against an intervention of a foreign country/West, the masses act in line with the demand for a Western-style economic, social and political order.

Challenges For the “Arab Spring”

Even though the Arab popular movements of 2011 are defined as the “Arab Spring”, there are serious obstacles that may prevent a successful conclusion of the movements. Unless these obstacles are overcome, transformation of the “Arab Spring” into winter is not too difficult at all. Satisfaction of the public who had been misled, fooled, and humiliated for almost a century since the collapse of the Ottoman Empire, is not going to be easy.¹⁸

First of all, the answer to the following question is of great importance; will the groups with different expectations, which had organized with the intention of getting rid of the dictator, be able to act together towards the same goal *after the removal of the dictator from power*? If different groups initiate political struggle for different goals – such signs can already be seen - after the removal of the dictator from power, in that case the “Arab Spring” may be transformed into winter. During the 1979 Iran Islamic Revolution, different groups (liberals, leftists, religious groups) had acted together

¹⁸ Mehmet Şahin, “Arap Baharı Kısa Dönmesin”, http://www.yeniasya.com.tr/haber_detay2.asp?id=19669 (Date of access 03.09.2011)

against the dictator (shah). But after the Revolution, one of the groups (the religious group - Ayatollahs) liquidated other groups (liberals, leftists). Experiencing a similar process after the Arab popular movements is not out of question.

Secondly, the enormous economic, social and political problems in the Arab Middle East may render the new ruling elite and the mentality represented by them as unsuccessful, which will bring with it a new dictatorship supported by the military. If the events in Egypt after Mubarak's fall is closely followed, signs of such implications can be seen.

Thirdly, non-existence of an institutional relationship of the Arab Middle East with the West is also another serious obstacle in front of the "Arab Spring". As in the Turkish example, economic and political relations with the West are effective in realizing the transformation, because relations with the West acts as a driving force in realizing economic and political transformations. Unfortunately, since the Arab Middle East does not have such a relation with the West, this non-existent state constitutes a serious obstacle in front of the "Arab Spring." To the contrary, the West's imperialist past has even a more negative impact. During this process, if the Western states only look after their own selfish interests, as they had done in the past, it will affect the "Arab Spring" negatively. As a matter of fact, they have already shown that they are after their own interests. The West applies different politics towards the Gulf and different politics towards the Maghreb and Mashreq. Within this context, the West which supports the continuation of the status quo in the Gulf, enforces changes in Maghreb and Mashreq.

Fourthly, non-existence of an economy in the Arab Middle East which embraces all sectors and which functions in a healthy manner is another one of the obstacles in front of the "Arab spring". In addition, non-existence of a middle class that will propel and ensure the establishment of the reforms constitutes one of the most important reasons that prevent transformation of the popular movements into reforms. Most probably, this will be the area where the new ruling elite will spend most efforts.

Conclusion

The "Arab Spring" which began in December of 2010 affecting the Arab Middle East, moved the Middle East to the top of the international agenda once more. Together with the "Arab Spring", Arab politics, economy, social structure and military-civilian relations began to be discussed again. Of course, the "Arab Spring" is a development which is

monitored very carefully not only by the Arabs, but also by non-Arab regional states such as Turkey, Iran and Israel along with major powers which have important interests in the region.

How the “Arab Spring” will develop, what its direction will be, and even more important, what its results will be are rather important. Therefore we need to very carefully review important political turmoil that had been lived in the Middle East especially since the fall of the Ottoman Empire. At this point, the characteristics and the results of the Arab Revolutions of the 1950s and the 1960s will obviously be beneficial in understanding the direction and results of the “Arab Spring”. Because the direction and results of the “Arab Spring” seem to have the potential to effect not only the Arab Middle East but also the whole region and international politics. For this reason, this paper is aimed to understand the “Arab Spring” by reviewing the basic characteristics and results of the the Arab Revolutions of the 1950s and the 1960s. As a result, it is understood that the “Arab Spring” has differences compared to previous revolutions, in accordance with the conditions of its period. Even though the popular movements of today taking place in the Arab Middle East are already being defined as the “Arab Spring”, it has serious obstacles waiting for it. Unless the obstacles mentioned in this paper are not overcome, it is likely that the “Arab Spring” may transform into winter. If the Arab Middle East, which is already in a political turbulence, experiences a long and violent political earthquake, it will easily affect not only the Arab Middle East but also the whole region and the international arena.

Bibliography

- Beaumont, Peter (2011) “The truth about Twitter, Facebook and the Uprisings in the Arab World”, *the Guardian*, 25 February.
- Daviş, Adid (2004). *Arap Milliyetçiliği: Zaferden Umutsuzluğu*, Çev. Lütfi Yalçın, İstanbul, Literatür Yayınları.
- “Facebook and Twitter key to Arap Spring Uprisings:report”, <http://www.thenational.ae/news/uae-news/facebook-and-twitter-key-to-arab-spring-uprisings-report> (erişim tarihi 10.09.2011),
- Karpat, Kemal (2001). *Ortadoğu’da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk*, Çev. Recep Boztemur, Ankara, İmge Yayınları
- Kürkçüoğlu, Ömer (1982). *Osmanlı Devleti’ne Karşı Arap Bağımsızlık Hareketleri (1908-1918)*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları,
- Lenczowski, George (1980). *The Middle East in World Affairs*, London, Cornell University Press.
- Mansfield, Peter (2000). *Osmanlı Sonrası Türkiye ve Arap Dünyası*, Çev. Salih Yurdakul, İstanbul, Söylem Yayınları.
- Oğuzlu, Tarık (2011). “Arap Baharı ve Değişen Bölgesel Dinamikler”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı 30.
- Ottaway, Marina (2011). “The Middle East is in Transition-to What?”, *Insight Turkey*, Vol. 13, No. 2
- Perry, Glen E. (2004) ‘The Arab Democracy Deficit. The Case of Egypt’, *Arab Studies Quarterly*, Vol.26, No.2.
- Şahin, Mehmet (2011). “Tunus Olayları, Ortadoğu ve Türkiye Örneği”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, sayı 26.
- Şahin, Mehmet (2011) “Arap Baharı Kışa Dönmesin”, http://www.yeniasya.com.tr/haber_detay2.asp?id=19669 (erişim tarihi 03.09.2011)
- Telci, İsmail Numan (2011) “6 Nisan Hareketi: Yeni Bir Sosyal Aktivizme Doğru Mu?”, *Ortadoğu Analiz*, Cilt 3, Sayı. 28.
- Zeine N. Zeine (2003). *Türk-Arap İlişkileri ve Arap Milliyetçiliğinin Doğuşu*, İstanbul, Gelenek Yayıncılık.

MIDDLE EAST IN TRANSITION:

A TRADE OFF BETWEEN DEMOCRACY AND SECULARISM

The transition period requires more understanding, patience and accommodation from the ruling classes. The same capacity is expected from the West, including Israel.

Farrokh Negahdar

Introduction

A gusty wind is blowing through the Middle East, bringing with it fresh hope and trust into our homeland. The whole region, from Middle East to North Africa, is passing through its second major turning point since World War II.

Some theorists, particularly Neo-Conservatives, and also the Supreme Leader of Iran, Ayatollah Khamenei, like to interpret such eruptive phenomenon as a 'clash between Islam and the West', whilst others, including myself, think otherwise. This article attempts to challenge such confrontational interpretations.

The purpose of the article is to characterise the major impacts of current political changes taking place both in the domestic and the foreign affairs upon the nations in transition. It concludes the advent of democracy and reinvention of Middle East Peace Process are the ultimate outcomes of the current course of events.

I. It means democratisation

Political Islam is an intrinsic product of the politicisation of individuals during their belated, but hasty transition to modernity. It is an inevitable part of the nation-building process and cannot be skipped. The only way to avoid political Islam is through the use of force to block or, at least, postpone the process of democratisation, in order to keep ordinary citizens away from the political sphere of life. The tougher this blockade, the stronger the potential for the growth of radical Islam would be.

If a *citizen* is nothing but a *politicised subject* who possesses *rights*, then political Islam cannot be differentiated and excluded from the citizens' mind set, without actively eliminating their democratic entitlement of freedom.

As long as Islam remains the main, or dominant, component of the newly emerged citizens' conscience, it will be naive to expect their political behaviour, or their voting pattern, to remain unaffected by the teachings of Islam. Those in the West who sincerely believe that democracy can be achieved through a purely secular environment in the Middle East, in my opinion, are actually condoning the use of force against a majority, at the expense of democracy.

After the First World War, Iran and countries such as, Turkey, opted for rapid modernisation through the use of force and leverage of the army. This resulted in a huge gap in society, with a dominating, thin 'modern layer' at the top and the rest of society, mostly made up of the deeply religious community, at the bottom, dividing the population into two alienated parts. Citizens became distant, not only in terms of culture and value systems, but also in terms of access to wealth and power.

In 1979, a revolution in Iran resulted in the domination of extreme Islam. This was not just the doing of one central character, Ayatollah Khomeini, as many mistakenly claim. It happened because the vast majority of deprived citizens, and mainly in the poorer sections of the society, were willing to make it happen. Due to the dictatorial regime in place and the SAVAK's harsh tactics, ordinary citizens, who felt ignored and repressed, used to find the mosques the only places that they could get to gather to redefine their own identity as a *politicised subject*. Though the degree of such Islamism, depended on the tightness of secular dictatorship, nevertheless it is wrong if you see the radical Islam as a pure product of dictatorship. radical Islam use to exist within the premodern layers of Muslim World. Secular dictatorship assists them to overtake moderate Islam and all other democratic voices.

As the first symptom of cracks within the brutal regime came up to the surface, millions of citizens flooded the streets chanting *anti-modern* and *anti-western* and *pro-Islam* ideological slogans, which ultimately led to the Iranian Revolution of 1979. The ensuing Islamist ideology implemented in the government, and the cutting of ties with the West was an inevitable outcome of postponement of admission the newly emerged citizens into political life by use of force.

Thirty years on, following a disputable presidential election in Iran, the young population poured into the streets of major cities chanting '*where is my vote?*' and asking for *more democracy*, embracing the *secular modern* and the *moderate Islamic* parts of the community. The Green Movement, the most powerful and broad based opposition movement in Iran. In comparison to the revolutionary movement of the late 70s, it is less religious, more secular, and more modern, without hatred or hostility towards the West. This signifies that the social desire for a religious government has diminished in accordance with social and cultural developments. Islamic fundamentalists have lost their huge social support. Nowadays, they are hardly able to harvest more than 10 percent of votes.

over 33 years the literacy rates in Iran have increased from 48% to 90%, with the number of university students rising by 10 folds, two thirds of them being females. Urbanisation rates increased from 47.5% to 72%, with half of it concentrated in 6 metropolises. There are 52 million active mobile telephones in the country and 8.2 million Internet users. This social progress, particularly the prevalence of public education and urbanisation, has resulted in the development of a new identity, which distance them from *radical Islam* in favour of *modernity*, including *tolerant* or *moderate Islam*.

The long journey of Iranians from Islamic Revolution of 1979 towards the Green Movement of 2009 indicates that radical Islam is not able to save its strength over the time. The speed of loosing weight depends on the speed of social progress, on one hand, and the relation between modern secular and moderate Islamic parties.

Both Arab Spring and the Islamic Revolution of Iran indicate it is highly likely that a sort of trade-off between secularisation and democratisation may take place during transition period.

If the core element of Arab Spring is to assign the government by the ballot box, then an advent of Islamism in expense of secularism should be expected. If your main concern is to keep religion away from politics and public sphere, then the voting power of your citizens and your political system are subjected to sort of restrictions, a digression, or distortion, from "*normal democracy*". Of course such a trade-off does not remain forever. Iran's case shows such connection between state and religion in the mind set of the citizens is a diminishing trend. It is a characteristic of the transition period from a closed pre-modern environment to an open modern one. The higher the level of urbanisation, and the higher the level of education, the more applicable a wider '*separation of state and religion*' by democratic means.

Politicised Islam should not be seen as a set of ideas that offer the ideal or ultimate form of governance for the Muslim World. It is just a transitive phenomenon. As the unavoidable process of urbanisation and public education gets momentum, it either transforms into a '*normal electoral democracy*' or be converted into a military, or civil, naked oppressive dictatorship. The stronger and broader a coalition of democratic forces, consisting of liberal and social democracy, and moderate and tolerant Islam, the sooner '*normal electoral democracy*' will arrive.

The wind of change, that is called the Arab Spring or Arab Awakening, is the voice of ordinary politicised people, who want to be heard. It has become an unstoppable grassroots movement which aims to take part in, and ever more, to shape political power. This movement is democratic in nature. There is of course differences between Egypt, Syria, Bahrain, Tunisia, Yemen and elsewhere. But these differences is just about the degree of the influence of Islam in national politics and policies.

The Arab uprising is promising FREE ELECTION. It is not an easy ride. The road ahead is a bumpy one, with no alternative. The '*new*' electoral system. Whatever it be, will end up at a less modern, more populist, less secular political system, with an increased presence of Islam.

Like revolutionised Iran, there will be winners and losers across these societies. Despite the fact that elected government is the most capable government in creation and preservation of social consent and social cohesion, nevertheless it is highly likely that the ruling secular sections of society will be worse off. Such demotion usually leaves a negative impact on the political process, diverting them to collaborate with moderate Islamists to isolate extremists. On the other hand, extremists usually maximise their pressure to isolate and repress non-religious parties to exclude them from political life. Wherever moderate and extreme Islamists have joined together to fight non-religious parties, the ultimate outcome has been disastrous.

II. It Means Peace-Building in Real Terms

On September 17 1978, following thirteen days of secret negotiations, the Egyptian President, Anwar El Sadat, and the Israeli Prime Minister, Menachem Begin, signed up The Camp David Accords.

However, a third of a century on, severe tensions are present, illustrated by the destroying of a concrete wall in front of the Israeli embassy in Cairo, and the subsequent departure of its diplomats back to their home country. Israeli delegations were similarly confronted in Oman, Jordan and other partners of '*peace accords*'.

Arab Spring surfaced the facts that the '*peace accords*', commissioned by the US, despite of its compliance of the signatory governments, could not gain the support of ordinary citizens around the Arab World. Anwar Sadat, and his successor Hosni Mubarak, did not need find themselves to acquired the consent or support of their own people behind what they'd done with Israel. The deal was done in absence of the people. They were totally ignored.

Such ignorance happened because the nationalistic movements of the post-War decades in the Middle East were mostly based on the middle and upper classes of the Islamic world. They were not able to take on board the main bulk of the population. The Egyptian and Israeli leaders signed the Camp David Accords, yet, only one of them had the consent of the majority of its own nation behind his signature. The other partner of the peace accord had not get such support, whilst the unstoppable process of modernisation was awakening the society as a whole by generation of citizens who were aware of their voting power. It meant, if anybody wants to sign on behalf of Egypt, then he should get the vote of the nation first.

The so-called 1953 '*coup*' in Iran, as well as the Camp David accords, had a colossal impact on the political psychology of both Iranians and Egyptians. The main bulk of the nationals, not only did not take any role in these events, but also were humiliated, ignored or even repressed. Decisions of 1953 in Tehran, and 1978 in Camp David, also contaminated the process of defining and developing '*national identity*' by injection of a distorted the concept of the *West* and *modernity* in the memory of the nationals of both countries.

There is no supporting evidence that the leaders who caused the events 1953 and/or 1978 did not observe the 'national interests' of Iran and/or Egypt. Nonetheless history confirms they failed to sustain a minimum support or consent from the main social groups of their own people.

If you fail to take your own people on board while you are making your historic decisions, then you are letting your people to perceive that you are not a leader who takes care of national interest. Even worse, you will be seen, through the those eyes who were ignored, as a leader who is listening to foreign powers. Even worse, your international partners will be portrayed in the eyes of your own people as an '*enemy*'.

It is safe to say that if the US support of Iran's, or Egypt's, dictators was not so harsh, then the extent of hatred and fear of the West, could be less or relaxed.

A new horizon has been opened to the Arab World. The core element of the new era is the presence and involvement of ordinary citizens in the current affairs of their own country. Whoever takes office should have an open ear and should listen to his/her people's voice. It means nobody, no matter how talented or powerful, will be able to sign an accord on behalf of the nation without taking them on board. In this context, the Arab Spring means a new beginning for the Middle East Peace Process. Whoever sits behind the steering wheel in Cairo will not be able to drive if s/he does not take their own people on board or into account. The peace-building process needs trust-building, first, between the government and its own people, then with opponent states.

Arab Spring, in the mean time, means inspection of a new peace process, but this time in its real term: peace between the people and not just rulers.

The voice of '*where is my vote*', which was heard after the presidential election in Iran, is echoing throughout the region.

The Arab Spring means that an '*easy government*' is not possible anymore. Both sides of policy making has become much more complicated and uncertain. It has resulted in the call for more understanding, tolerance and accommodation from the more modernised, privileged classes, for the sake of democracy. It also, asks privileged, Western countries, active in the region, particularly Israel, for the same thing.

The Arab Spring will bring about governments different of those that are toppled now, not only in terms of their make-up, but the way they behave with their own people. The days in which the voice of the people of the Middle East can be left unheard are over.

SOME THOUGHTS ON POLITICAL PSYCHOLOGY

Vamık D. Volkan

Ladies and gentlemen,

It is an honor for me to address you on this special day. I thank the honorable former Minister of Interior Abdülkadir Aksu, Rector of Ankara University Professor Cemal Taluğ and my friend Professor Abdülkadir Çevik, the Chairperson of the Department of Psychiatry and now also the Director of Ankara University's Center for the Study and Research of Political Psychology (POLPAUM) for inviting me to address you. I would like to congratulate Professor Cemal Taluğ and Professor Abdülkadir Çevik for the establishment of this Center. As a former medical student and twice visiting professor of psychiatry at Ankara University, I am very pleased and proud to be here.

Earlier, the first speaker, Associate Professor Mehmet Şahin, summarized new developments in the Middle East in a very informative way. The second speaker, my Iranian friend Farrokh Negahdar, compared and contrasted Iran's Islamic Revolution with the features of the newly emerging Arab Spring. I will make some references to these political movements from the point of view of political psychology. But, primarily I will talk about what political psychology is, which will be the focus of POLPAUM.

Although some academic institutions examine politics and international affairs from psychological angles, the significance of the establishment of POLPAUM is that this center is founded by medical school clinicians who are experts in studying human nature and treating psychological problems. I want to emphasize that it is the second center in the world to have this feature. The first one was the Center for the Study of Mind and Human Interaction (CSMHI) at University of Virginia. Professor Çevik was associated with CSMHI.

A concrete link between clinicians studying human nature and their actual work in politics and international relations dates back to the late 1970s. Their story follows:

In 1979, Egyptian President Anwar Sadat unexpectedly visited Israel to make a speech in the Israeli Parliament, the Knesset. In his speech Sadat said that 70 percent of problems between Arabs and Israelis are psychological. Hearing this, the American government began to question whether psychological factors actually play a major role in international relations, and they asked the American Psychiatric Association to look into it.

During those years, the American Psychiatric Association had a committee of which I was a member, called "Psychiatry and Foreign Affairs." One of my Greek-American colleagues was invited to become a member too. I speculated that the senior members of this committee wished to observe what kind of relationship and communications would emerge between a Turk and a Greek. Thanks to Sadat's initiative, our role as "guinea pigs" came to an end, and the committee was given a new mission, which was to visit Egypt and Israel and then bring influential persons from these two countries together to open a dialogue between them. This dialogue series started in January 1980 and lasted until May 1986. In other words, following the Camp David Accords, influential representatives from Egypt and Israel, and later Palestinians, came together once or twice yearly for psychologically informed unofficial dialogues under the direction of American psychiatrists. Three years after this project started I was elected to the chairmanship of the Psychiatry and Foreign Affairs Committee. Slowly I began to observe the kinds of psychological processes that occur when "enemy" groups meet under one roof and what must be done to help them overcome psychological obstacles to evolving better relationships.

In the mid 1980s, the American Psychiatric Association's committee was dissolved. Then I established the Center for the Study of Mind and Human Interaction (CSMHI) to continue to study and apply political psychology. CSMHI's faculty consisted of physicians, historians, retired ambassadors, political scientists, the other experts. CSMHI's being a part of the medical school was very important. There had been, of course, preventive medicine against AIDS and other contagious diseases. It was logical to use the preventive medicine concept against the "illness" of war and war-like situations that cost as many human lives, possibly more, than contagious diseases do.

By the time Mikhail Gorbachev and Ronald Reagan commenced negotiations to end the Cold War, Americans had distanced themselves from

the Soviets for so long they almost “believed” that people living in the Soviet Union had horns! CSMHI began a project to bring a group of Americans and Soviets together for unofficial dialogues. It was at this time that Professor Abdülkadir Çevik became a visiting scholar at CSMHI.

Nowadays, there are political psychology centers in many locations throughout the US. As one might expect, the quality and seriousness of these centers vary. Their quality is determined by the level of expertise of the psychiatrists and psychologists associated with them and their experience with international political events. As the honorable Minister of Interior told me just before this meeting started, in both domestic and foreign affairs psychological factors must be taken into consideration.

Usually country’s leaders and administrators are interested in utilizing psychological advantages to protect their countries’ interests. I want to emphasize that this is not what we look for from political psychology. Our goal is to discover and understand the psychology of people in specific large groups and question why they are in conflict with the “other,” and why they cannot reach a resolution. What are the psychological obstacles against peaceful agreements and, of course, how can we realistically work with them?

Since I am a psychiatrist and a psychoanalyst, let me make a reference to Sigmund Freud. He was interested in the psychology of large groups. His focus, however, was mainly on what a large group, especially its leader, psychologically represents to an individual member. Since the time of Freud, psychoanalysts primarily continued to focus on examining individuals’ psychology.

An individual has an identity which is unconsciously developed from childhood and does not change after adolescence. I developed an identity as a Cypriot Turk. Since I have lived in the United States over many decades, I also developed an American identity. I can carry out psychopolitical work at many locations in the world in a rather objective manner. However, I could not keep my objectivity if I were involved in the Cyprus conflict and brought Cypriot Turks and Cypriot Greeks, or Turks and Greeks in general, to a table for unofficial negotiations. Since my original identity as a Turk is still with me, this would interfere with my remaining “neutral.” The feeling of being a member of a large group cannot be changed and is very seldom given up.

In our daily lives, we also have large-group identities: we are Turks, Iranians, Apaches, Muslims, Hindus, or communists. Starting with my involvement in the Arab-Israeli dialogues I mentioned above, I noted that a new psychological discipline needed to be developed. We need to study the

psychology of large groups—tens of thousands or millions of persons who share the same sentiments—and we need to study it *in its own right*. Large groups have distinct tribal, ethnic, national, religious or ideological identities.

Large groups do not have one brain or two eyes, so how can we take the psychological processes of one single individual's experiences and implement them within a large group—huge numbers of persons sharing the same sentiments, like nursery rhymes, music, dances, food, smells, history and folklore? The answer lies in finding out what happens when certain psychological processes are shared by all these people. Here is an example: Before I came here, this morning, I gave a lecture on mourning to a group of psychiatry assistants from the Ankara University Medical School Department of Psychiatry. The cause of mourning is the experience of a significant loss. When an individual experiences mourning we can actually observe this person experiencing such a psychological state. The person is sad and crying. Members of large groups can share mourning after mass tragedies that affect most or all of them. Millions of eyes cannot cry at the same time. The process of large-group mourning will be reflected in societal and political processes. To illustrate, the “Megali Idea” describes what Greeks, as a large group, should do in order to regain their realistic and imagined historical losses. During the “hot” times of the Cyprus conflict “Megali Idea” was mentioned frequently, directly or indirectly, by priests during their sermons. Since the Megali Idea emerged as a reaction to the loss, it reflects chronic societal mourning, and this political ideology only belongs to Greeks. Other large groups have their own similar entitlement ideologies, the beginnings of which go back to shared mourning of shared losses. For example, Italians have “irredentism.” (Irredenta Italia). Such ideologies, without the masses being aware of them, are present to compensate their losses; that is to say, to complete the process of unending mourning. Indeed, the “Megali Idea” has been a major psychological obstacle to finding a solution to the Cyprus problem.

Here is another example from large-group psychology in its own right: Tens of thousands or millions of persons share the image of their ancestors' historical events and this itself gets reflected in international relations. When my CSMHI team members and I helped Estonians and Russians negotiate a peaceful separation after the collapse of the Soviet Union, whenever the Russian negotiators felt uncomfortable, they brought up how Russians had fought with Mongols and Tatars for many years. Although a current issue was their agenda, the Russians would go to the past, reactivate a shared memory of events which took place centuries ago, and the resolution of the current problems would become more complicated.

The term “Arab Spring” that two previous speakers talked about, suggests that this event(s) is an idealized one. In spring, nature refreshes itself, flowers bloom and so forth. Previous speakers pointed out that, in reality, there is an ambiguity in the course of the Arab Spring. In other words, we cannot know what will happen. I hope that the wish for a ‘spring’ will come true and good things will come to pass. Recently, a Saudi Arabian princess whom I watched on a television show and who appears to be a very clever woman, said: “Rather than naming the ongoing process the Arab Spring, it is fair to call it the Arab Summer because people are dying in Syria and Libya, and the political atmosphere is so ‘hot.’ We cannot forecast in which ways the events will develop. It is too early to decide which season’s name will depict the picture best.” In historical events there are some unspoken issues apart from the spoken ones. We can say that in general the unspoken issues are more related to political psychology. For instance, notable political changes create regression in societies. Regression is a psychological process, and the word means “going back.”

As an adult, if I experience a significant trauma, I might not hold on to my adult functions and use them to cope with it. I may go back to my childhood ways of handling things. The same can be said about large groups. The Arab Spring will lead to changes in the political and social structure of the Arab societies. This kind of change can be perceived as a trauma and may cause shared regression. This process can be experienced in Egypt, Libya, Bahrain, Syria, and Yemen. We all know that when societies experience regression, the people look for a leader, a savior. The main issue in the Arab Spring, Summer, Winter or Fall, whatever you call it, is the shortage of charismatic leaders at the present time. If the present leaders, when they emerge, are not able to tame shared anxiety, new conflicts may arise among the grassroots. That is a fearful thing to think about.

When the large groups are regressed, an increase in shared magical thinking emerges. It can appear in various versions. Often certain religious thinking patterns become a kind of magical thinking, and if no precautions are taken, it may reach extremes. Another reflection of regression is the increase in shared internalization and externalization mechanisms. Psychiatrists have knowledge about how these mechanisms function in individuals. However, when these mechanisms emerge in the social domain, things become complicated. While extreme internalization becomes reflected in “taking in” and believing all the things a leader says, shared externalization creates severe prejudices: “We are all good but the ‘other’ is all bad.” POLPAUM can implement projects in order to prevent such harmful processes.

Societal regression may trigger the process of "purification." In societies facing significant changes, the changes may raise the question "Who are we now?" which is obviously related to securing and maintaining the large group's identity. "Purification" means attempting to get rid of unwanted aspect of the large-group identity following a major historical change. Imagine a large group as a man wearing a dirty coat. This man looks at the dirt and decides that he needs to clean it. In order to clean it, he shakes the coat, throwing away the dirt. Large groups, like this man, also shake out their shared garment, their large-group identity.

An example of purification in large groups also comes from the Greeks. When the Greek large group, after living under the Ottoman Empire for 400 years, asked the question "Who are we now?" after modern Greece was born, one thing they did was discard all Turkish words, which during the Ottoman times had been part of their daily language. Similarly, when Latvia gained its independence after the collapse of the Soviet Union, the people there wanted to dig up Russian remains buried in the Latvian National cemetery and send them to Russia. If this had actually happened, it would have caused a major international disaster. The Serbs, in order to establish the Great Serbia and obtain a new large-group identity, began killing Muslims after Yugoslavia collapsed. They wanted to purify themselves from "unwanted ones." I give these examples to express how hazardous the process can be. We need to keep a close eye on the Arab Spring in order to diagnose the possible malignant purification processes that could arise. POLPAUM can also perform this type of task.

As this audience has certainly noted, Turkey and the Turkish Prime Minister have recently gained popularity in the Arab world. Even if we are proud of a situation that considers the Prime Minister as the leader of all Muslims, one should bear in mind that the main issue is to keep an eye on the large-group identity issues in the Arab countries. My studies in political psychology indicate that ethnic identity comes before religious identity in a large group. While the process of "who are we now?" continues, the search for the ethnic identity defined as being "Egyptian," "Libyan," "Kuwaiti," or "Saudi" will dominate. I predict that it will lead to several important developments. Some of them will be good, but some of them will be dangerous. POLPAUM can investigate these developments.

Social sciences describe apparent events in detailed ways. Without taking them into consideration, we cannot make an analysis of psychological factors present in large groups. I started my talk with reference to Arabs and Israelis. Let me go back to an aspect of their conflict. Obviously there are many realities of this conflict, but there are also psychological processes

connected with them. Years ago I was a guest at a meeting at the Israeli Knesset. The topic was the Israeli large-group identity. Israel is a small country and in international relations, we usually behave as if Israel is a uniform and integrated nation. Most of the Israeli citizens came from Europe, and they endured the Holocaust experience. About one million Israelis also came from Russia, where they were alienated from religion under communism. About 80,000 are from Africa and they are black Jews. It is extremely hard to bring very different segments of such a diverse population together and keep them together. The answer to the question “who are we now?” has become complicated in Israel. In fact, the country has a Minister of Absorption to deal with this issue. When trying to create an integrated nation, having an “enemy” makes things easier. Different parts of a large group can get together easier if they have an “other” to project and externalize their unmendable aspects onto. In other words, negative qualities can be ascribed to the enemy. Hence, according to political psychology, Israel “needs” an enemy to construct its integrated national identity and to become a nation state. The Palestinian identity, on the other hand, is a victimized one due to historical events. The flag of Palestine is the flag of victimization. This, in a peculiar psychological way, is “beneficial” for Israel, but also leads to psychological problems. Many Israelis carry the impact of the Holocaust, the massive tragedy that—along with other previous historical ones—had made them feel victimized. The Israeli large group easily externalizes its own victimized identity onto the Palestinian large group, as well as competes with Palestinians about their degree of victimization. Such psychological processes that I do not have time to explain in detail here, complicate the Israeli-Palestinian conflict and help to keep this conflict going. When the Palestinian and Israeli representatives meet, the problems I mentioned above indirectly or directly surface.

While it is essential to learn about things on the surface of a society because they reflect the real world, in general the reasons things go wrong are hidden deeper. The hidden motives are psychological ones. Dr. Çevik and his team will investigate such unapparent matters. Turkey too needs this kind of approach, especially to come up with a solution to the seemingly interminable “Kurdish question.” As you all know, yesterday there was an explosion in Ankara and people died. Unfortunately we become accustomed to such incidents and today everything goes back to normal. This fast “normalization” indicates how chronic the situation is. I hope that opportunity is provided for Professor Çevik and his team to research Turkey’s issues too.

Lord John Alderdice, the Liberal Democrat Spokesperson in the House of Lords in the United Kingdom, as well as being a psychiatrist and psychoanalyst, has played a role in ending terrorism in Northern Ireland. In 2007, Lord Alderdice, Professor Abdülkadir Çevik, other colleagues and I started an interdisciplinary group called the International Dialogue Initiative (IDI). The IDI twice-a-year meetings started when I was a lecturer at Bahçeşehir University in Istanbul. They bring together psychoanalysts, psychiatrists, political scientists, historians, and other persons from different backgrounds from Turkey, Iran, Israel, Germany, Russia, Palestine, United Kingdom, and the United States for examining the developments all around the world from different points of view, but especially from a psychopolitical one. The next meeting, the 7th Biannual Meeting, of the IDI will take place in Ankara tomorrow, the day after the opening of Ankara University's Center for the Study and Research of Political Psychology. It is my sincere hope that The IDI and POLPAUM will develop a close working relationship.

I want to congratulate Ankara University for the establishment of POLPAUM once more.

Thank you for your attention.

Editor : B.Senem ÇEVİK - ERSAYDI, BORA BASKAK

Vamık D. VOLKAN, Mehmet ŞAHİN, Farrokh NEGAHDAR

YENİ DÜNYA DÜZENİ, ARAP BAHARI VE TÜRKİYE

NEW WORLD ORDER, ARAB SPRING AND TURKEY

Vamık D. VOLKAN, Mehmet ŞAHİN, Farrokh NEGAHDAR

Editör : B.Senem ÇEVİK - ERSAYDI, BORA BASKAK

